

Mahjas Weefis

Mr. 45.

Rīgā, 10. novembrī 1910. g.

55. gada gabjums.

Seemeta pols kà dšihwibas pirmawots.

(Beigas.)

Kà rahdas, tad pilnigi teešbas taħdām domam, itkà ap pirmatnes areešchu šchuhpuli wehrpufēs burwiga, gandrihs pahrdabiska poešija. Lai eedomajamees Fritjofa Mansena seemetu nahts flawu! Un seemetu dšeesmineeki, šchee wifu dšejneeku preešchtetšchi, tad ari nehmās dšeedat un šapnot par „Deewutalnu“, ledus milšeneem tumšhās apakššemēs un winas demoneem, kuri šawangojušchi gaišmas deewu Indra, par kaħdu semes wideenas dahrsu, par zilweku laimes semi un par waronu zihnu tajā. „Wedās“ dšejiski attehlots, ka dšeesmineeki uš šazenšbu dšeedajufchi zeemos un pilšehtās, karatu, feewu un waronu preešchā. Kas šin, waj sem seemetu ledus neguť aprakta wišwarenata, waj wišmaj wišdšejistakā un trahšchnakā no wišām kulturam.

Taħlat „Wedās“ šajits, ka šaule un mehnešs lido apakā rinki no kreišās pufes uš labo ap Meru kalnu un to taħdejadi apgaišmo no wišām pufem. Kas te neegahdasees greeku Olimpū, kur ehnas naw? Waj greeku Olimpš warbuht nebuhtu tišai „Deewutalns Meru“? Jo Olimpam Greekišā tatschu tāpat kà itweenam kalnam šematos platumos ir šawa seemeta un deenwidus pufe, tā tad ari ehna. Warbuht, ka atzerotees polaros gaišmas kalnus daudšās indogermanu ziltis pahryehlušchas šawu deewu sehdeklī uš kalneem.

Lai eedomajamees šcho seemetu semes apdšihwotaju dšihwē! Pehz garas un nospeedošchas seemetu nahts, kas wifu dšihwibu nomakħuse ledainā šastingumā, beidsot parahdas kaħda maša blašmina deenwidos, kas aišrahda uš to, ka deewš Indra griš greeštees atpatak. (Indeešchu likumgrahmatā, kuru dewiš Manu, šajits: „Weens gads ir deewu weena deena un nahts.“ Šahaħda šchiršhana, kà rahdas, bijufe wajadšiga preešch teeššfeem jebdšeneem, jo pee wairak mehnešchu polardeenas neeštahjas tumša un

ihstena nahts, tāpat pa ilgo polarnakti nebija ihstenas deenas.) Šaules zekšch pazehlees atkal uš augšchu, un pušdeenas laikā ta tuwojas atkal tuwat apwahrkšnim, bet deenas wehlatos zehleenos atkal atšlihgti dšitaku atpatak, lai tad nahtošcho deenu wina wehl jo stiprakā mehrā uš burtu rošchpirkštu krehšlu un iſšauktu pee gaidošcheem zilweku behrneem wehl jo leelatas ilgas. Tā toš šaprotami šuhrošchanās wahrđi: „Daudšās krehšlas wehl naw glušchi atšpiħdejufchas.“

Šomehr ar krehšlas šahšchanos auštums wehl nebuht nemitejas. Taišni otradi, weza tautas paruna, „kad deena šahť deegt, auštums šahť kneept,“ tur augtu seemekos noderejis wehl jo leelakā mehrā par pateekšbu. Tad zilweki šawās behdās mehgina eet paligā deewam Indram zihnā pret apakššemes deeweem. Tita šariħkoti miššigi upuru šwehtki un preeštereem pa krehšlas laiku wajadšewa nodšeedat tuhtštošcheem dšeesmu. Šau šchis peħdejais apštahllis ween aišrahda, ka mums te darišchana ar krehšlu, kas ilgst nedekam un mehnešcheem. Bet ja seemas nahts wara bija galigi lausta, tad ušnahza taišni paradisiški miħliga wašara. Ir jaapšwer jautajums, waj indogermanu šawadi komplizeta dwehšele naw teešchi šekas no šchi klimata eešpaideem. Šchi leelā šarpiba šarp tumšcho seemas šingribu un gaišcho wašaras preeku polaršemēs ir tā šakot garigi eešpedušēs katrā ihštā germana dwehšelē, išteikdamās, kà maišijums no lehna maiguma un šarbām zihnas dušmam, ušupurejošchas augštširdibas un nepeeluhšjama naida. Ari zitatā šinā šchis polaršlimats war buht darijis eešpaidu uš garigo dšihwi. Kas gan weeglat šaprotams, kà tas, ka zilweki, šaulei truhštot, nolakšja no šwaigšnem deenas un gada laitus, tā tad kħwa astronomi? Neragotees uš zitam špeħjam astronomiškais talents ir bijufe wifu indogermanu tautu pašihme. Pat Teodoricha gotu karotaji no

greekem tika apšhmeti par weenu no tām trim tautam, turas bija meisteri finatniskā debesū pašhščanā. Waj tahtlak naw pats par fewi šaprotams, ka fakrahja usturas lihdsjeks, lai paglahbtos pret postošo seemas auktumu un tā wilktu dšhwibu? Tad buhs bijis tikai weens solis lihds tam, ka pawasari no seemas auktuma pa dafai šaprotitos stahdus un augus no krahjumeem šahla papildinat, tā tad kahrtigi seht. Katrā šinā kahrtiga semkopiba ir areešchu eeguwums, kas teem zaur truhkumu usspeests. (Kā šinams, tad semkopiba tikai zaur indogermanu pirmatnes tautu isplatijusēs pa semes wirsu un eemahzita žitām rahsam.) Sehja tā tad šaules laikam eestahjotees un augtus apglabaja peenahkot seemai. Un atkal ir kahds greekisks wahrds, kas toti dihwainā kahrtā šastan ar šo domu gahjeenu. Par hiperboreešchem wezajeem greekem bija teika: „Tee sehj no rihta un pšauj pusdeenā, nopluhz wafarā augtus un neš nakti tos us bedrem.“ Waj šchi teika tāpat nebuhu atminas no seemetu dšimtenes?

Un šaules deews Helioss, kuresch isnirdams no okeana, selta laiwā waj ratos špahrnoteem širgeem apbrauz semi? Waj wina tehls pateešham zehlees tahdā apkaimē, kahda winam buhtu Greekijā? Tas tikpat šchaubami, žif par to jašchaubas, ka Dstara, Walburs un Ašgards zehluschees us wahzu semes. Weeglak gan Heliosa mits war buht iszehlees, tad šaules ripa šlihi no juhras isnirdama ritinas tahtlak semu gar apwahrsni, tā ka isšlataš, itkā wina brauktu ar selta laiwu pa juhru, waj ugunigeem rateem pa semi.

Un tad nu wehl deeweete Dstara! Wahzu Dstara ir tas pats, kas indeešchu Uščas. Bet Uščas ir „pakhšlas deeweete“, tā tad rihta blašmas deeweete. Un proti, šchis apšhmejums teek leetots drihs weenšlaitli, drihs daudšflaitli. Tas tadehk war noderet par tahtaku peerahdijumu, ka šchis mits zehlees polarapgabala. Lai stahdamees preekščā, mehš atrastumees pee ekwatora. Tad šaule pusdeenās stahw taifni pahr mums un naktis taifni sem mums. Bet ja stahwam teešchi pee seemeta pola, tad šaule pusdeenā stahw us mata tikpat augstu, kā ap pusnakti, wina ari weenā weetā us reiši newar uslekt, bet ta aust wisaplahrt. Pirmatnes areešchi tad ari wehšlak aishwadajuschees no seemeta pola projam, jo Webdās istehlo: „Agratos laikos krehšlas deeweete aufa weenā aushanā.“ Tagad nu tee bija atnahkušchi no seemeta pola nost un rihta šahrtums parahdijās tikai pee weenas šinamas apwahrschana dafas, un no weenas krehšlas deeweetes tagad tapa wesels flaitis. Bet daudšas no winam „wehl naw gluschi us auguščas.“

Gemešls pusnaktis apgabalū atstahščanai katrā šinā bija ledus laikmets, lai nu ledus apgabals buhtu isplatižees zaur semes ašš pahrmainu, lai ari pahrwahrtibas juhras štraumēs buhtu padarijuščas klimatū neapdšhwos-

jamu, lai ari tur buhtu notikuse wispabriga polarapgabalū atdšščana.

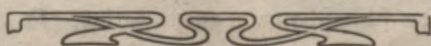
Dr. Willibalds Šentschels „Varun'a“ netura pat par neeepšhamu, ka tas notžis zaur kahdas kometas eepaideem. Winsch peewed šekošo pantu no Eddas:

„Tad pazekas austrumos ledstahwas semē
Sarmauksta milšcha ehreščkainā rihsste,
Ar kuru tas meegā per tautas.
Šepki tam gurst, peekuhst rolas.
Noreibis streipuko gudrais kauju deews.“

Ja ta naw besprahtiga fantasija, tad gan reti tur wehl atrahdšm šatura bagataku pantu kā šcho. Kas wišs te weenkahršchos wahrds neteek isteikis: Blaschi šchtuhdoni pahrlahji semi austrumos, kur stahw kometa ar garu asti. Nospeedošchs auktums pamasam nonahwē daudšas noschirtas tautas, kas dšhwija ap seemeta polu. Kahda žilts, kas zeko projam pa ledus laukeem, šabruhk no speedoščas šala dwehšmas un nahwe winai preekšč azim. Nomahz wifus pilniga beszeriba, kamehr beidsot kriht ishurigais širmais kara wadonis. To wišu minetā pantā dšejneeks eetehrpis mas wahrds. Kam ir fantasija, tas war istehlotees šcho brešmigo tragediju, kas uorifinajusēs tur augstu seemetos. Žihna dehk ekšstenzes tad darija šchaufmigu islasu. Warbuht, ka Šentschelim taifniiba, kad tas žilwezes ihsteno waronu laikmetu pahrzet us teem gadu tuhštostochem pa waj starp ledus laikmeteem. Šchini laikmetā tad pahrpalikušcho losungs bija: Prom us deenwideem! Un tā pamasam polarsemes šuwa gluschi tukščas no žilwekeem un wehšturi austot parahdas pirmee wehšnešchi no gaischtrahšainās milšchu žilts, no truhkuma ishurigi un šlaidi isaudseti tikpat kā seemetu egles.

Un kad nu atradās tajos platumos, kur šaule wehl tikai diwpadšmit naktis palika sem apwahrschana, tad laikam pirmoreiši šahla šwinet gawiku šwehtkus. Tur augščā gan daudš wairak nekā muhsu platumā žoslā bija eemešls šwinet šchos šwehtkus. Ne tikai ween kā wišas šjordu tautas, ari wiša gaismas isšalkusē daba šwineja šaules atgreeschanos, kad deenas gaisma šahla atgreestees.

Ja nu tas drošchi peerahdits, ka Dstara ir lihdsiga Uščasai, kad tahtlak Dstara bes šchaubam noschmē seedona deeweeti un Uščas rihta blašmu, tad itin logiški germanu mitologija lihds ar indeešchu jawed atpatak us weenu pirmawotu, kur pateešham rihta blašma un seedonis bija weens. Bet tas nekur žitur newar buht kā pee pola. Germaneem un indeešchem un pehz augšchjā ari greekem bes šchaubam šopejā dšimtene ir polarseme. West atpatak ari žitu tautu mitologiju us to pašchu šakni, tas buhtu pateizigs darba lauks muhsu šinatnu wihreem. Bes tam šche peeminetā Biedenkapa grahmata šatura wehl weselu wirkni žitu peerahdijumu. Kam leeta interesē, tas pats par to war tur palashtees. (Weka im „Šammer“.)

Pafaules ufkats un ahrstneeziba.

Profesora Gliaja Metſchnikowa.

III.

Kahrtejos apstahkos puwektu bakterijas zilweka organisma neko leelu nekaitē. Kahrteja refnaja sarna pubſchana pastaſhwigi nenoteek. Muhsu neeri bet deenu no deenas atdala puwektus, kas, sinams, nenoteek tahda mehrā kā pee lihka, waj kad sarna eespeeduſēs waj eelozijusēs. Starp puwekteem atrodas gigtigas weelas, no kurām apstatiſim tikai fenolinu jeb karbolſtahbi. Zilweka neeri atdala katru deenu apmehram 15 miligramus karbolſtahbes, kas ir gandrīh puse no tās, kas rodas refnaja sarnā. Gada laikā zilweks tā atſwabinas no 11 grameem karbolſtahbes. Šchi weela, buhdama loti gigtiga, ir par zehloni netik ween atutai, bet ari kroniskai ſagifteschanai. Daſchreis peeteek tikai 1/2 grama, lai zilweks nopeetni ſagiftetos. Kamehr karbolſtahbe eewesta ahrstneezibā, peedſihwoti daudſi nelaimes gadījumi. Apgalwo pat, ka pehz operacijam, kurās bagati leetota karbolſtahbe, ſeko ilgš nogurums un ir gadījumi, kuri beiguschees ar nahwi. Tadeht ari tagad karbolſtahbi ahrstneezibā wairs tahdā mehrā neleeto. Zilweka organisms no karbolſtahbes luhko aiſſargatees tahdejadi, ka ſaweeno karbolſtahbi ar ſehru, jo wina tad naw tik kaitiga. Daſchi pehtneeki gan zentās peerahdit, ka zilweka organisms esot ſpehjigs patſahwigi radit karbolſtahbi, bet tas tika apgahſts. Satarā ar lihdsſchinejeem peerahdijumeem, gribu aiſrahdit wehl uſ kahdu jaunu, kuru atrada manā kimiskajā darbnižā. Leelee Indijas ſiſpahri — Pteropus, kuri pahrteek no augteem, laiſchas kā putni, jo wina kermenis ir weeglis un apbalwots ar leeleem ſpahrneem. Refnā sarna wineem ir wahji attihſtita un neteek nekad apgruhinata ar baribas atleekam. Aiſ ſchahdeem apstahkeem ſcho dſihwneeku sarnu kanalā uſturas loti maſ bakteriju, un akritumu weelās naw nepawiſam atrodama karbolſtahbe. Tas atkal norahda, ka refnā sarna ir leeks organs, ka sarnu bakterijas neatnes nelahdu labumu, un ka karbolſtahbi rada newis organisms patš, bet gan bakterijas, kuras it ihpaſchi atrodas refnaja sarnā. Schee fakti man starp zitu ari noderes kā atbilde uſ daſchu ſinatnu wihru eerunam.

Paſihſtamais Bonnas uniwerſitates profesoers Riberts aſi pretojas manai teorijai — par zilweka nowezoschanos. Winaſch nepeekriht tam, ka pee nowezoschanās leelu lomu ſpehlē sarnu bakteriju raditās gigtigas weelas.

Riberta iſteiktās domas, ka zilweka organisms pilnigi peemehrots wina dſihwei — ir nepareišs. Mehš tatschu redſejām, ka zilweku jau no dſimſchanas nospeesch daſchadas nepilnibas. Galwenā kahrtā ſchis nelaimes zehlons ir zilweka ilgā attihſtibas gaita, kurpretim wina dſihwes laiks ar to ſamehrā ihſš, pateizotees daſchadām organisma ſagifteschanam. Zilweka dſihwneekteem peemehrotais organisms neſaſtan ar tihri zilweziſko, t. i. ar zilweka gatigo attihſtibu un winaš praſbam. No dſihwneekteem mantotās ihpaſchibas kawē zilweku ſaſneegt wina dſihwes mehrki. Sewiſchki bagati ar juhtam apdahwinati dſejneeki jau ſen

nahza pee atſinas, ka zilweki ilgojas ſaſneegt kahdu ſewiſchku mehrki, tikai newareja noteikt, kas tas ir. Šchis ilgās war ſalihdsinat ar jaunās meitenes ilgām. Tahda meitene juhtas nelaimiga un neſina pate kadeht. Wina ſehrojas, paleek ſuhrgalwiga un zeeſch no nenoteiktām, nepatiſkamām ſajuhtam. Ir gadījumi, kuri iſwehrſchas par pilnigu noſlehgſchanos wentulibā waj religiskā ſapnoſchanā. Šchis juhtas daſchi rakſneeki ir loti pareiſi apraſtitiuſchi, un tas naw nekas zits, kā eewadijums dſimuma nogatawoschanās laikmetā. Šchis laikmets ilgſt daſchreis loti ilgi un ir ſaweenots ar daudš gruhtumeem. Pee dſihwneekteem tas ir ihſš un naw ari tik nopeetns. Par laimi zilweki to pa leelakai daſai pahrwahr un nonahk pee laulibas un mabtes ſtahwokka. Tittahku nonahkufe ſeweete juhtas pilnigi lihdsſwarā un ſina atbildi uſ to, kas ihſti ir winaš dſihwes mehrkis. Kad Tolſtoja Anna Karenina, juhtotees laulibā nelaimiga, domaja par dehlu, tad wina apmeerinajās, jo tas bija „dſihwes mehrkis“. Un tomehr par noſchehloſchanu ir daudš ſeweetes, kuras ta naw ſaſneeguſchas un tadeht juhtas nelaimigas un iſſamiſuſchas, jo wiſa wina dſihwe tam leekas buht iſpoſtita. Kā jauna meitene neapſinigi pehz kaut kā ilgojas, tā ilgojas ari peeaudſis zilweks un neſin pehz ka. Dſina to iſſinat ir radijufe daudš religisku un filoſofiſku teoriju. Galwenais, ap ko leeta groſas, ir tas, ka muhsu dſihwe ir par daudš ihſa, lai ſaſneegtu ſawu mehrki. Kā religijas, tā filoſofijas uſdewums ir atrihſinat jautajumu par nahwi. Birmā apgalwo, ka laizigā dſihwe pehz nahwes teek winaſaulē turpinata un tadeht, zilwekam uſ to labi jaſagatawojas. Filoſofi, kuri negrib atſiht nemirſtibu, ſaka, ka zilweks ir tikai weena daſa no wiſuma un tadeht wina dſihwes mehrkis ir ſtrahdat wiſpahribas, zilwezes, ja, wiſpafaules labā.

Šchis beeschi iſteiktās domas pehdejos gados pamatigi apſtatijis par agri nomiruschais ahrſts un pehtneeks Pauls Moebins. Winaſch atſihſt, ka „zilweka galwenais mehrkis ir wina paſcha eſamiba“. Winaſch nepeekriht tam, ka zilweks paſaulē tikai baudu pehz. „Bet kapehz tad?“ winaſch jautā un nahk pee ſlehdſeena, ka muhsu dſihwē wiſzaur nomanami mehrki un ka pate dſihwe atkal war noderet kahdam augſtalam mehrkim. Moebins domā, ka tas ir leeks apmeerinajums, ja war teikt: „Mehš kalpojām augſtakai idejai“, pat tad, kad neſinam kā. Mehš eſam kā lozekki kahdā kehde un tapehz waram zeret, ka mums iſweenam kahds mehrkis, kahds uſdewums. Schahds flehdſeens leek atſiht, ka pahre zilweku ſtahw kahds augſtaks ſpehks, kahda augſtaka likumiba, kam padota zilweka dſihwe.

Waj tad teeschom naw jaiſſamiſt redſot, ka zilweks naw ſpehjigs pilnigi ſapraſt dſihwi? Apſtatot ſcho jautajumu tuwal, redš wiſpirms, ka ilgās pehz mehrka ir katrā wezumā ſawadatas. Mehš jau redſejām peemehru ar mahti, kura audſina behrnu un redš wina ſawas dſihwes mehrki. Bet ir ari zilweki, kuri jau ſirnu wezumu peedſihwojuſchi, bet neleekas ne ſinot par jautajumu, kadeht

zilweks ihsti pašaulē nahjis. Minetā daschadiba atkarajas no juhtu isglibtibas, t. i. no tās instinktiwās dšinas, kura leek zilwekam dšihwot un ar kuru ir šaweenotas bailes no nahwes.

Muhsu juhtas attihstas pamāsam, kā wisa muhsu garigā dšihwe. Stipri wehlu rodas daikuma šajuhtas. Behrns, apštatot šlaisu glesnu, nesajuht nekahdu baudu. Doschu jums wehl raksturigaku peemehru. Kahds no maneem draugeem ir dšimis attahkā pilsehtā un pawadijis ari tur šawu behrnibu. Pehz ilgeem gadeem winsch reis apmekleja dšimteni. Apštatot to, winsch pamatigi atzerejās tur atradusēs weena otra konditorija, waj kahda zita gahrdumu pahrdotawa, bet winam nebija ne masatās jaušmas, kas tas par šlaisu apgabalu, kura winsch pawadijis šawu behrnibu. Griba dšihwot attihstas no daschadu juhtu šakopojuma. Kahda weza, šlima kundse isšazija šawu gribu wehl kahdu laiku dšihwot šekoschos wahrdos: „Ai, kaut es wehl tikai weenu pawāšaru waretu peedšihwot, lai noraudšitos seedoschos šokos; juhs newareet ne eedomatees, kahdu baudu es šajuhtu, redšot uslejšoscho šauli?“ Lehno juhtu attihstibu war wehl ar kahdu zitu peemehru pašlaidrot. Šau agrā behrnibā šehnam ir patika us zihnu, — ar zihnu zilweks eekaroja šewim šewu. Šehns netik ween kā neapšinas šcho mehriki, bet ari šajuht pret šeweeschu dšimumu dšiku nizinaschanu. Ar gadeem ismainas šchi atteeziba un jauneklīs šahl šeweeeti zeenit.

No šajuhtam, kuras wezumdeenās usšrihtoschi pahrmainas, peeminama laika šajuhta. Katram ir šinams, zil daschadi laika garumu šajuht behrnibā un wehlašos gados. Behrneem gads leekas šoti garšch, wezeem — gluschi ihšs. Aiš ta ir šaprotams, ka griba dšihwot ar zeeschi šaištītām bailēm no nahwes ir attihstijusēs lehni un wezumdeenās šajuhtama daudš wairak, nekā jaunibā. Šcho juhtu attihstišchana ir par eemeslu tam, ka nowezojees zilweks wairš neruhpejas par dšihwes mehriki, jo tas apšinas, ka dšihwe pate ir leelakā daka no šcha mehriki. Bet tomehr, griba dšihwot ari wehlašos gados neišjuh. Zilweks juhtas neapmeerinats un škatas us tuwo nahwi, kā us kaut to breešmigu. Wezumā tik ahtri ašritoschā dšihwe ir atrasta par ihšu, un jautajums par winas galu eenem pirmo weetu.

Šau šenfenos laikos zilweki nopublejās atrast šchim jautajumam atbildi. Daudš domaja un domā ari wehl tagad, ka dšihwe ar nahwi neteek noslehgta, jo ta ir muhschiga un teek winā pašaulē turpinata. Šchi tiziba par dwešfeles waj ari par wišas meefas nemiršibu ir štipri eefaknojusēs. Teek pat apgalwots, ka wina pahrwarot bailes no nahwes un palihdšot wišlabaki atrišnat nospeedoscho jautajumu. Tam peekrišt war tikai wišaprobeshotalās masas. Išglibtots zilweks, nekstatotees us wišu leelo tizibu, šajuht bailes. Kahds wezs, prahtigs Deewa kalps, kura tiziba un tikumiba šahweja augštak par kaut kurem šchaubam, bija wišu šawu jaunibu šeeojis teologijai. Kad bija išdalijis šawu mantu, eestahjās klosteri un palika tur lihds šawai miršchanai. Laudis, kuri winu labi pašina, weenbalšigi apgalwoja, ka šatiksme ar to atšahjot labu eespaidu

us garu. Septindešmit gabus wezs buhdams winsch peepeschi šaslima. Katru deenu winsch šuhdseja grehsus, bet tomehr azim redšot baidijās no nahwes un zereja, ka ahšta mahšla to išglahbs. Ahršts netik ween kā nosluseja winam pateesibu, bet ari nerunaja par weena otra winam pašštama zilweka nahwi. Naw to brihnetees, ka ta ir pateesiba, jo tizibu us muhschigu dšihwoschanu manto zaur audšinaschanu, kamehr bailes no nahwes ir tihri dabiskās.

Meatleek nekās zits, kā greestees pee šinatnes un prašt, waj wina ir špehjiiga išskaidrot jautajumu par zilweka dšihwi. Galigi wina to, šaprotams, naw špehjiiga atrišnat, bet war gan rahdit zeku, pa kuru mehš nahšotnē nonahškim pee apmeerinoschas atbildes. Kā jau ašrahdiju, tagadejā zilweka dšihwe ir par ihšu, lai šaneegtu mehriki, jo garigā attihstiba praša daudš laika. Ihšās dšihwes zehlons ir zilweka attihstišchanās no dšihwneekem. Daschadi organi un winu eekahrta, kuri pehdejeem tik šoti wajadšigi, garigi attihstitam zilwekam ir leeki. Šinatnei ir šchi nebušchana pehz eespehjas janohahrto, tad zilweka dšihwe tiks pagašinata lihds tam azumirklim, kamehr eestahjas dabiskā nahwe. Šchini noluhkā buhtu šoti derigi išnihžinat šarnās attihstijuschās bakteriju gistis. Teesa, muhsu dabiskā nahwe ari naw nekās zits kā šagisteschanas, tikai to iššauz muhsu šermena pamatweelas un newis šweschās bakterijas.

Zilweka šermenī daschi organi atdala gistigās weelas. Wihreeschu dšimumam ir ihpatnejs kahds dšeedseris, kuresch atdala gistigo šchidrumu un pee tam ir špehjis modinat patihkamu šajuhtu. Leekas, ka ari dabiskā nahwe beidsas ar patihkamu šajuhtu, jo pee tās nem dalibu tahdas pat gistis. Dabā tamlihdsigas gistis ir šoti daudš, tikai tās zehlušchās no šahdeem.

Waj teescham nahwes azumirkli šajuhtams kaut kas patihkams, naw wehl išpehtits. Šr aprakšiti daschi gadījumi, kuri runā šchai warbuhtibai par labu. Šo ir šahstijuschi laudis, kuri bijuschi tuwu pee miršchanas, bet zaur šawadu gadījumu tikuschi išglahbti. Šr ari wehl ziti peemehri.

Ka leeki preeki ir bijuschi nahwigi, tur war peewest peemehrus no daschadeem laikmeteem. Nesinu, waj waru pee teem peeweenot ari gadījumu ar pahwestu Leonu X., kuresch dabujis šinat par Milanas eekaroschanu, no preekem nomiris. Šaunakā ahrštneežibas literatura peewed šchahdu peemehru. Kahda mahte gaidijuse peestahtnē šawu meitu atbrauzam. Tur wina padširdejuse, ka kahdā dšelszeta šaduršmē nonahwetas wairak personas. Kad minetā mahte nu redsejuse šawu meitu peebrauzam pišnigi šweiku un weselu, tad wina šaslimuse un pehz 12 štundam nomiruse. Dr. Ferrē aprakšta kahdu gadījumu šhštaki. Kahds zilweks, šanehmis ahřfahršigi eepreežinoschu šinu, šahzis štaigat pa istabu lihds apreibis, tad šahzis pee wišas meefas trižet un šaslimis. Dewinpadšmit štundu winsch gulejis bes pahtraukuma un galigi atšpirdšis tikai pehz peezām deenam. Šchis gadījums štipri lihdsinas prahta un šamanas apjukumam no alkohola un wareja ari nobeigtees ar nahwi. Še šatrā šinā notikuse šagisteschanas, kurai par eemeslu naw wiš bijuschas rauga šehnites, bet organišms pats.

Sinatne tikpat maļ war apfolit zilwekam muhschigu dšihwofchanu, kà dwehseles un meeļas nemiršibu. Wina newar zilweku ari apmeerinat ar to, ka tura wina par dafu no zilweka prahtam nepeeejamà wiļuma, jo tas stahw ahrpuļ muhsu ſapraļchanaļ.

Sinatne tik apstiprina to, ka normalais attihstibas gabjeens nowed muhs pee laimiga wezuma. Griba dšihwot teef pamaļam apmeerinata un bailes no nahweļ suhd beļ kaut kaļdas tizibas. Lai to ſaļneegtu, ſinatne ir koti daudļ darijuļe. Wina ſin, kà war iļfargatees no lipigam ſlimibam un no ſagilteļchanaļ; wina ſin, kà rihtotees pret

teem ļaunumeem, kuri zeļas muhsu ſarnu kanaļà, apdraudot normalo dšihwi. Daudļ tas ir panahķtļ, bet weļl wairal japanahķ. Sinatniļķee pehtneeziabas lihdķeķķi, eķķperimentala ahrstneeziaba, leeļ uļ ſewiļ leelaļ zeriabas.

Zilweķļ mantojiļ no dšihwneeķeeem daudļ ļaunu ihpaļķhibu, bet patcižotees ſawai augstajai kulturai ir ſpeļķigļ ſagaļdat ſew laimigu dšihwi un meerigi ſagaļdit peļdejo ſtundu. Ar ſcho meļļ atbildam ſchan ſchakam Ruļo, ka „wiļļ, ko Naditajļ ſneediļ“, naw weļl ilgi pilniģļ un neteeļ ari no zilweķeeem ſamaitatļ. Bet zilweķļ gan ir ſpeļķigļ ſawaļ dabas nepilniabas ar ſinatneļ lihdķeķeeem iļlabot.

Peena iļfargaļchana no ſamaitaļchanaļ ļaur netihrumeeem un bakteriju darbibu.

Higiēniķļ apzerejums. Weterinarahķiļa A. Kirchensteina.

Razionalaļ peenļaimneeziabas ĵenteeni wehrsti uļ ĵil eephejams tihra, bakterijaļ neļaturofcha un weļelibai neļkaitiga peena eeguļchana. Taļdam peenam beļ tam weļl ļanokluhst patehretaju roļas, beļ ka tas buhtu pahrmainiķeeļ ſawaļ ķimiklaļ un ſiķikalalaļ ihpaļķhibas, t. i. pilniģi ſwaigam.

ſcho praļķbu iļweļchana apgruhtina daļchadi apstahķķi. Wiļpirms tàm leeļ ĵeķa ſchķehrschķuļ paļcha peena produzentu un ſlauzeju neļinaļchanaļ par netihrumu, daļchado bakteriju un ĵitu apstahķķu eepaidu uļ peena ihpaļķhibu pahrewehŗchanaļ. Ari peena tirgotaji un beidsot paļķi peena patehretaji ļaur nepareiļu peena uļglabaļchana, wiļpahriģi ļaur neļeetderigu peena aptopļchana war weĩzinat ta ſamaitaļchanaļ, jo peenļ, ļaļin, pahrmainaļ un maitajaļ daudļ ahtraki par ĵiteem uļturaļ lihdķeķeeem. Beļ tam ļanem wehŗà, ka peenà war teeļķi no teļmena, nereti ari ĵitadà ĵeķa eekuhst daļchadi ſlimibaļ diģķi. Mums pat ar daļchadu iļmekleļchanaļ lihdķeķķu palihdķibu gruhti toļ uļmekleet.

Teļmena, peena dķeedķeru eekķeeenē peenļ ir ſwabads no bakterijaļ. Tas ļaļin peena produzenteem un wiķeeem teem, ķam dariļchana ar peena uļglabaļchana, peena pahreļstraļdaļchana un ſagatawoļchana uļtura. Netihrumi un bakterijaļ tà tad eeweļķaļ peenà pa ſlauļķchanaļ ļaķu un peļķ tam no daļchadeem awoteem. Par ĵalweno daļchado bakteriju pereķķi uļķkatami kuhtļ meļķķi, no kureenes eekuhst peenà ari netihrumi. Beļ tam bakterijaļ un netihrumi war pahreet peenà ari no netihraļm ſlauzeju roķam, no netihreem peena traufeeem, netihraļm uļglabajamàm teļpam u. t. t. Tikai no ſlimàm ĵowim, ihpaļķi ļa ſaļķlimuļķi to peena dķeedķeri, bakterijaļ war pahreet ari teeļķi peenà. Daļchadu zilweka lipigu ſlimibu diģķi eekuhst peenà pa leelaļai daļai ļaur ſlauzeju, peena pahreļstraļdataju un ĵitu zilweku wiđutajiķu.

Nemot wehŗà ſchoļ aiļrahđijumus, ſaprotams, ka deeļģan eemeļķa apstatiť tuwaki, kaļdeem lihdķeķeeem weđama ĵihna pret bakteriju un netihrumu eekuhļchana peenà, t. i. pret peena ſamaitaļchanaļ un pahrewehŗchanaļ par nederigu

uļtura, pat weļelibai ķaitigu baribaļ lihdķeķķi. Tas ļaļin ne tikai peena raļķotajeem, bet ari peena patehretajeem. No peļdejo lihdķdarbibaļ ſchajà ſinà meļļ newaram atteikteeļ.

* * *

Metodeļ ar kuru palihdķibu peena produzenti un peena iļķleetotaji ĵenķķaļ iļfargat peenu no netihrumeeem un bakterijaļ ar daļchadaļ. Wiļpahreģi tās waram ſaķahrtot diwās grupās: a) metodeļ, kuru noluhķļ ir atļwabinat peenu no tur pa ſlauļķchanaļ ļaķu u. t. t. eekuwuļķeeem netihrumeeem un daļchadeem diģķeeem un b) metodeļ, ar kuru palihdķibu peenļaimneeķi un peena iļķleetotaji ĵenķķaļ eeguht no mineteem peena ſamaitaļchanaļ ĵehłoneem ſwabadu peenu, un to ari uļtura teļda lihdķ patehreļchanaļ.

I. a) Peena atļwabinaļchana no netihrumeeem.

Peenu ĵenķķaļ atļwabinat no netihrumeeem daļchadà ķahrtà. Wiļpirms to meģģina ſaļneegť ar daļchadu ķahķķu uļju palihdķibu. Wiļweenķahrtķakalaļ un weļl daudķas ſaimneeģiķas ſaļtopamaļ ir tās, kuru dibenļ teeļ noļķeģķt ar audeķķa ĵabalu. Leetofchana weļl atrodaļ ari ſaķaru ſeetini. Par ſchim ķahrtuweem ĵateĩķ, ka tās iļpilda koti nepeeteekofķi ſawu uļdewumu. Ĵirmķahrt tās koti gruhti tihramaļ, un otrķahrt tās nemaļ neatdala no peena ſmaļķakalaļ netihrumu daļinaļ. Ĵirmaĵà ſinà daudķķahrt pahraķaļ par ſchim ķahrtuweem ir metala ķahķķu weļķ, jo tās weegļi tihramaļ, iļwahrot ķarķtā uhđeni, kuraļ eeweļķamaļ peelķķť 10% ſoda. ſcho ķahrtuweu dibenļ ſaļtaļķw paraļti no ſmaļķa drahtļ pinuma ſeetina. Wiļnoderiģakalaļ lihdķ ſchim biķa metala ķahrtuweļ, kuru dibenļ ſaļtaļķweķa no weegļi iļmainameem diwķahrtķeeem metala ſeetineem, wirķeĵà ruļĵatà, apaļķķeĵà ſmaļķakalaļ pinuma. Wiļlabaki panahķķumi ſaļneedķamaļ ar tàm metala ķahrtuweem, kuru dibenà ſtarp abeem ſeetineem eeweeto plaļnaļ wateļplaķiteļ. So beeļķaķi teeļ peļdeĵaļ mainitaļ, jo tihraļ ir iļķahķtaļ peenļ.

Tomehŗ ari peļdeĵaļ ķahrtuweļ weļl ļaķķķ ļauri ſmaļķ

Ķakās netihrumu pahrslinās. Lai arī tās atšķirtu no peena, tad tam noluhkam leeto wehl saliktakus peena kahšchanas rihkus. Nošauz tos parasti par filtereem. Peena atšwabinašchanu no netihromeem dehwē par filtreraču. Šchajos filteros peenu kahšchaur da-

šchadām šchēedrainām weelam, Ķa wati, filzu, zeluloši. Šchis weelas pehz finama laita leetoschanas pahrmaina pret jaunām, isleetotās waj nu aissweešchot projam jeb pehz istihrišchanas leetojot arī turpmak. Bes tam wehl peenufiltrē arī zaur smiltim, šhām porzelana loditem u. t. t.—

Leetoschanā fastopami daudsi un dašchadu šstemu filteri. Par praktiska peenfaimneeka wajabšibam noberigeem jaatšihst tikai weentahrišchakee no teem, peemehram Neandera un Alfa kahstuwes. Šchee filteri daudsi neišchķiras no pehdeji minētām metala kahstuwem. Šigieniskā šcho filteru wehrtiba atkarajas galwenā kahrtā no ruhpišas, kahdu peegreesch šcho filteru tihrišchanai. Šo saliktaki šchee filteri, jo gruhstaki tee tihrami. Tas ihpašchi teizams par t. š. šmilšchu filtereem. Dowehtots deesgan beeschi, Ķa šchee filteri, kautšchu labi atšchķihra no peena netihrumus, tomehr pawairoja bakteriju šlaitu šiltretā peenā. Pehdejā tā tad bakterijas bija eekuwušas no netihreem filtereem. Tadeht arī pehdejā laikā un leelakās moderneezibās un peennizās, nemot wehrā isleetoto darba špehtu, laitu un puhlinus, kuri nestahw šastanā atšafneegteem panahkumeem, atteizas no šcho filteru leetoschanas.

Nešamehrojami labaki panahkumi šafneedsami, atteezibā uš netihrumu atdališchanas no peena, ar zentrifugu palihdšibu. Šchim noluhkam pagatowotas šewišchās zentrifugas, kuras neatšchķir no peena taukus, bet tikai netihrumus un arī kahdu dafu no bakterijam. Netihrumus atdala no peena zentrifugeschana gandrišpilnigi. Tee peekeras pezentrifugas trumuka Ķa Ķa šauktee zentrifugas dubfi,

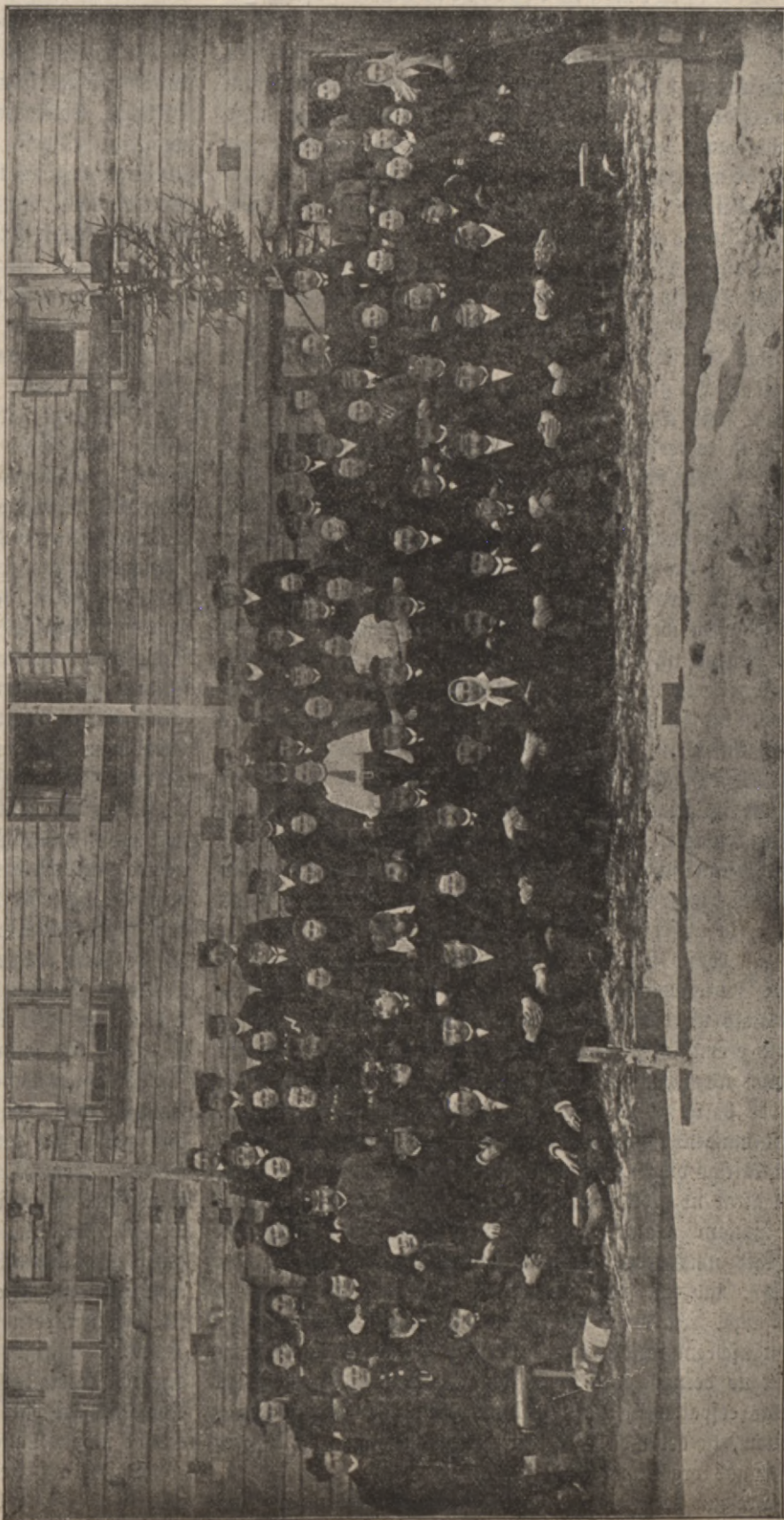
Šaukfaimneegibās turšu tihšdališneeku grupa Šeģ-Šuģi, Šuršemes gubernā, martā, 1909. g.

pelekas, netihras mafas weida. Ari kahda dafa bakteriju pahreet schajos dubtos. Bes tam schai „netihrumu zentri-fugai“ ari tajâ finâ nosihme, ka ar winas palihdsibu weenâ reisê ar netihrumu atdalishanu peens ari teef i s w e h d i n a t s. Lihds schim par noderigakam „netih-rumu zentrifugam“ atsihtas braktu Heine konstruetâs (Biersenâ pee Ham-burgas).

Bes netihromeem, peena zeetâm fastahwdakam, kuras fastahw no mehflu piznam, spalwam, ahdas blaugnam u. t. t. peenâ atrodas wehl daschadas g a h s w e i d i g a s w e e l a s. Peh-dejâs eekuhst peenâ waj nu teefchi no gows peena dseedsereem, kur tâs pahrneš affnîs no samaitateem un ar nepatihkamâm garščas weelam apbal-woteem baribas lihdsjekfeem, no usnem-teem mediziništeem lihdsjekfeem u. t. t. Beeschaf tomehr schis gahsweidigâs weelas pahreet peenâ pa flaukschanas laiku un pehz tam, jo peens wisai ahtri usnem no mehfleem un wirzas smaku, tâpat tam war peedot nepa-tihkamu, wairaf jeb mafak preteju garšchu un smarschu tabakas duhmi, telpu desinfizeshanai leetotee medizi-nisfee lihdsjekki u. t. t. Atswabinat peenu no schim weelam eefpehjams wispirms zaur to, ka issargam peenu pa flaukschanas laiku un pehz tom no mineto un zitu nepatihkamo garščas un smarsčas weelu usnemšanas. Otrâm kahtam tas pa dafai ari fa-fneedsams pehz tam zaur peena i s w e h d i n a f c h a n u. Pa dafai to panahlam, kahshot un wehdinajot peenu tihrâs, labi wehdinatâs, no kuhts noschirtâs telpâs. Tomehr pil-nigi naw eefpehjams tahdâ kahtâ at-swabinat peenu no minetâm weelam. Lihdsset war schajos gadijumos weenigi minetâs netihrumu zentrifugas. Gewa-dot peenâ pa zentrifugeschanas laiku swaigu gaisu, kuresch peemaisas peenam un pehz tam atkal atstahi to, aisnes-dams few lihds ari daschadas zitas gahsweidigas weelas, schis zentrifugas spehj gandrihs pilnigi atdalit pehdejâs weelas un atdot peenam atpafak ta normalo garšchu. Leetoschanâ atrodas schis zentrifugas tîfai leelâs pilsehtu priwatâs jeb kooperatiwâs peennizâs, kuras ispahrdod swaigu peenu.

b) Peena atswabina-schana no bakterijam un

issargaschana no maitaschanaš. Ja ari laba dafa no peenâ eekuwufschâm bakterijam teef at-dalita zaur minetâm peena tihrišchanas metodem, ihpafchi ar zentrifugas palihdsibu, tad tomehr tajâ paleef wehl pahri leelakâ dafa no tam. Tâ ka peens ir toti noderigš usturas

Lauffaimneezibas turju lihdsbalibneetu grupa Sehsipie, Kurfemes gubernâ, aprili, 1909. g.

leeto peewesteem noluhkeem, wehl masaka nosihme schaja sinâ. Tee tikai leelakâ wairumâ peelitti peenam, spehji trauzet bakteriju attihstibu. Tomehr tahdâ gadijumâ pehdejee peedod peenam nepatihlamu garfchu un tee war buht ari weselibai kaitigi.

Wifî aprakstitee kaunumi truhstot uhdenrascha superoksidam ($H_2 O_2$, Hydrogenium superotidatum). Tâ to apgalwo Budde, kurfch pirmais to daschus gadus atpakat sahka leetot peenâ eekuwufcho bakteriju nonahweschanai. Pehz Buddes nowehrojumeem schis lihdseklis spehjt nomaitat ne tikai peena skahbes, bet ari weselibai kaitigâs bakterijas, pee tam nepahrmainot ne peena garfchu, ne ari zitas peena ihpafchibas. Weselibai tas parastâ, peenam peelesjamâ daudsumâ esot pilnigi nekaitigs. Par

schio lihdsekli naw wehl eespehjams nodot galigu spreedumu, jo truhsti wehl par ta noderigumu peena konserweschanai un bakteriju nonahweschanai plaschaku nowehrojumu un pehtijumi.

Schee aisrahdijumi leezina, ka lihdj schim peensaimneeku un peena tirgotaju rihzibâ neatrodas tahdas kimiskas weelas, kas spehtu peenu drofchi, pee tam weselibai nekaitigâ weidâ, issfargat no samaitaschanâs. Tadeht wisa peena issfargaschana no samaitaschanâs un zenschanâs nomahht tajâ eekuwufchos flimibas dihgkus ar aprakstito un zitu kimisko lihdsektu palihdsibu jausskata par peena wiltofchanu. Issfargat peena patehretaju weselibu no schio weelu kaitigâ eespaida ir peena kontroles usdewumi.

(Turpmat wehl.)

Glintis.

Petera Leepina originalstahstis.

(Turpinajums.)

Pa scho paschu eelu, pa kuru teef nesti kahpostu toweri, teef westa ari komanda us basnizu. Wed wifus noteiktâs rindâs. Ejot wifseem stipri jast kahjas us atmeneem lai ari attahlatu buhtu dsirdama fokutaktis. Apatschosiizeeru apmahzischanas komandas feldsefels — Hrustakews. Winsch wed komandu us basnizu . . . No basnizas ejot wed wifus garam apatschosiizeeru apmahzischanas mahjai — us Sahls eelu, tur malkas laukums . . . no tureenes ar malkas nastam us muguras, atkal rindâs — us mahju . . . Scho zefu, eelas — staigâ wifî kas komandâ atrodas. Teem lihdsti ari — Wikums.

Kad kehka strahdneeki, schâs deenas kahpostu un uhdens neseji, eegahja komandâ, wehl dseedaja luhgschauu. Hrustakews teiza, ka dseedot flitti . . . Tahds kauschu bars warot dseedat til stipri ka winam, kâ klausitajam, buhschot kurlam japaleef . . . Un tâ ka schis stiprums nekad netika fasneegts tad, katru reisi beigufcheem, bija jafahk no jauna dseedat:

„Muhfu tehws debefis . . .“

Apmahzija apatschosiizeeru komandas apatschakareiwjus — ofiizeeri un wezatee apatschosiizeeri. Sinamas stundas pa deenu bija klafê. Sinamas stundas pa deenu bija stroja un gimnastikas mahzibas. Kahjneeku apatschakareiwju leetu maifos te wajadseja buht tihram kulitem preeksch zukura, tehjas un ziteem pehz lifuma wajadfigeem peederumeem . . . Bet to weetâ, kuru tagad newareja us muguras feet — kâ: telts audeklis, wirwe, foks preeksch telts, meetini preeksch telts audekla malu peespraufchanas pee semes, leekee sah-baki, sahbaflu galwas, katlis, falmu matrazis, tscharka, waski, wilfe, birstes, deegi, adatas un zits — tika aprehkinati pehz swara un winu weetâ eelika, lupatâ eefschuhtu peemehrota smaguma keegeli.

Patronu tafchu un patronu kuli — pildija ar peemehroteem fokâ klutfscheem. Stroja mahzibas bija pehdejâs

diwi stundâs preeksch pusdeenas. Wifus stahdija weenâ rindâ . . . To weetu kur strojas rinda nostahweja diwi stuudas — wareja pasht ari pusdeenas laika — zaur sahbaflu solem sweedri bija aissneegufchi grihdu . . . Sahkumâ tas bija gruhti. Wehlatu peerada. Katrs ruhpejâs ka sem leetu maifa strehmeles, kas eet pahrlabo plezu — nepaliktu ne masakas drehbes krozinâs, — lai ta netaptu eespeesta meesâ . . .

Katra rota fuhta us scho komandu tok, kuras tur par labakeem. Warbuht ari tamdeht te dschwiba, leekas, leelaka kâ rotâ. Luht, nupat jau deena watarâ. Palituse tikai pehdejâ weselibas kopschanas stunda. Gaida ahrsta. Wifî jautri. Diwi us ta pascha galda, pee kura sehbdes ahrsts — spehle schachmatu. Weens no wineem domamees uswaret — lepni dseed:

„Mehs ar tewi diwi ween . . .“

Schihbais gihmi — dahrgatais! . . .“

Genahza ahrsts, kas Lugaiewa nebija atfinis par flimu. Tschinâ pallawneeks. Sanehmis spehzigu atbildi us sweizinjajumu, winsch pasmaidija labferdigi. Deeneneeks steidsâs palihdsset nokehrbt wirschwahrkus.

„Pagaid, pagaid,“ teiza ahrsts, „firds tew ir laba, bet kahdas tawas rokas? nu, parahdi rokas!“

Deeneneeks rahdija rokas. Ahrsts apflattija.

„Schodeen efi gan laikam masgajis,“ teiza winsch, un kahwa sanemt wirschwahrkus. Atsehbdâs pee galda. Sahkâs stunda. Mahza:

„Kas par nopeetnibu atspihd katrâ fejâ! Kas par tihrtibu te atspihd wifâs weetâs . . . Bet naw ilgi wehl tee gadi, kad es eenahzis schai komandâ atwehru durwis . . . atwehru logus . . . litu kurinat krahfnis, — bet gaisk tomehr bija nepanesams . . . Bet tagad, tagad waru sehbdet pee galda . . . Oh, kas par waroneem juhs efat! Kahds gods juhs tehwijai un keisaram . . .“

Genahja komandas pahrraudsitajs:

„Peezeltees!“ fajija ahrstis. Wiſi ari peezehlās.

„Luhdsu turpinat,“ fajija pahrraudsitajs.

„Mehs preezajamees, ka wirsneeki, ko mehs tik loti mihlam un zeenam — pee mums nahf un ari ar mums

runā . . .“ Peezeldamees atbilbeja ahrstis un kratija pahrraudsitajs isgahja. Apatschlareiwji atsehda . . . Klufums . . .

Blihtschkoscheem sokeem no fahnu telpas nahf pee galba Staldowstis. Stipri winsch usfit beidsamos fokus us grihdas un kleeds:

„Man tas gods ir eerastees, juhfu augstsimtiba!“

„Kas, kas! . . . ko — no fureenes! . . .“ Istruhzees prafa ahrstis.

„Biju rotā un atnahzu juhfu augstsimtiba!“

Blihtschkoscheem sokeem Staldowstis aiseet, atsehstas sawā weetā.

Ahrstis runā:

„Schis paradums peeteittees — ir loti labs . . . bet man tikai likās, ka winsch tihri kā no sturtena isskrehja . . .“

Kahds us grihdas nobrauzā ar kahju.

„Retroschnot! galwenā leeta — usmaniba! Te jums mahza wiſu, — tik eewehrojāt! Waj juhš fahdschā dshwodami finajāt, kur rokas litt? — nesinajāt. Te jums winām eerahda weetu — gar fahneem, gar bitſchu schuwem. Sums fahdschā bija gari, pinkaini mati. Waj juhš sinajāt kas winos dshwo? — nesinajāt! Te jums winus nogreesch ar maschinu un bahrsdas pawehl flucht kā generakeem. Sahdschā juhš ehdat welns sin ko! Te jums dod kahpostus kahdus pat grafs ehđ pusdeenā. Sahdschā juhš gulet lihđāt maifā un krahfnē! Te juhš gulfat gultās, un pat auteem ir schahwetawas. Sahdschā juhš pasināt tik wihses. Te jums dod sahbakus un mahza winus puzet ar wiſfi. Sahdschā juhš dshwojāt kā — mori . . . te jums mahza kā gihmi war nomasgat ar uhdeni un tad winsch top balts — kahds wehl nawa bijis . . .“

Sau ſaimneeģiņās turju liſhpoſitioneeti grupa Mereti, Sursjemes gubernā, maijā, 1909. g.

Norunajis tā lihds kreiflai — ahsts beidsa fawu higienas stundu.

Bija sneega putena deenas rihts. Jau tumsā apalsch-kareiwji lahpaia pa komandas un zitu mahju sehtam. Wakar bija pirti, ismasgaja wefchu, istahra . . . Nakti zehlas wehtra, putenis — nesin fur to aisnefis . . . Ari klase fehdot daudsi doma tikai par scho . . . Neeewehro to jautā pee galda fehdoschais ofizeers . . . Isklaidibas deht ofizeers wairak ustrauzās. Slittakas teel schurnalā balles. Smagatus nosafa fodus.

Grafis Lews Tolstois †.

Isgatu laitu klase walbija mehms klufums. Isgatu laitu tā fastindsis stahweja Sekidanows . . . domaja — warbuht, winsch par fawu laimi, bet domaja, warbuht, ari par fawu nelaimi — ta wehtra wefchu buhs fametuse upē . . .

Swehtdeenas rihts. Tuwu jau deewkalposchanas laiks. Klufu schai mirkli ir pilsehtā Luhdsenē . . . Klufu, ar bijibu sahł atskanet aplahrtnes klosteru swehtnitschu swani. Kā to wehrodami weenā otrā klosteru swanu torna logā parahdas gan muhki, gan muhkenes . . . Laitam winu

Jafnaja Potana.

S. N. Tolstois ar.

„Sekidanow!“ fawj ofizeers.

Sekidanows peejetas. Peeet pee galda. Neko nesina, kas eepreelschejam prafts, bet ofizeers fala:

„Turpini! . . .“

Winsch domaja par fawam behdam, pasuduscho wefchu, kas laitam no wehtras ir pahnesta pahri ehlas juntam un eesweesta wehl neaiffaluschajā upē, kas tepat ais loga, ais eelas wilsoja . . . Domaja ari par fawu laimi — isdeweēs ziteem neredstot — pulka kapel-meistaram godu atdot, nostahjotees us frontes, un pehdejais par to dewis dseramnaudu . . . Domā winsch ari par scho, un tā laimes apstarots flatas us ofizeeri, kas ais galda fehd . . . Ofizeers prafa zitus jautajumus, bet winsch ne us weenu neko nesina atbildet . . . Spehja wehtra pret loga stiklu fit sneega pahrfilas. Ofizeers kleeds:

„Atbildi! to klufu zeet . . . atbildi jel weenu wahrdu — ta nesini! Ja ne — tad es tewi! . . .“

Winsch isfrauj sobenu, augstu uszet pret Sekidanowu, Sata:

„Sinu, ta man par to buhs katorga . . . bet ari sinu, ta tewis, mulka, wairs pasaulē nebuhs!“

Spehziigi winsch zirta sobenu us galda, pahrschkehla winu lihds pufeit un no usbudinajuma tapis balts tā sneegs — nosuda durwis, kas no klases weda us ofizeeru klubu . . .

ilgas kopejas, tāpat tā kopeji faplubst atsewischki swehtnitschu swanu flanas: zitas tā nerwosi . . . auksti . . . zitas tā semu . . . gruhtfirdigi . . . Kā to neispratuschas, tā to jautadamas, winā eeplubst flanas no arestantu islaboschanas nodakas swehtnizas swanu torna . . . patš swanitajs, pelekā apgehrbā, eelihzis torna logā, us eelas puft, ar peleko zepuri segto galwu nolezejis us leju to spehji, un tikai atpatak atstahā roka rauj striki un swana mehli,

fitotees par swanu malu itkà jautatu: kas!?... kas!?...
kas!?...

Stipri un flaidri wianu pahtrauz swana flana no
fareiwju swehrnijas torna. Sem wina swana, kà godu
atdodot, stahw isstepees apafschkareiwis un stipri fitot itkà
ar flaitu raida plaschumà flanu: weens, diwi, trihs,
tschetri...

Wifu scho nowehro Wikums, gaidot sawas rotas apafsch-
kareiwu, kas nestu no kahdas diwstahwu ehkas pagalmà
rotas mantas. Winsch tagad rotas mantu pahrsinatajs.
Manewri beigufchees. Tagad tikai us seemas dshwofkeem
no pilsehtas Luhdsenes, kas bija manewrejofcho armiju
zentris. Strahdneekus peewed Subarews. Useet wif
augfchâ. Leelâs, aptaltâs kastes — peepakatas. Smagas.
Gewer wirwes kastes rokturos. Wairums welk us preekschu,
ziti peetur — schuhzenisti norauj pa almenu trepem
lejâ...

Mahwa lejâ pehdejo kasti. Blihschkebama wina krita
trepju lihnumos us lautumeem... Subarews sahka
dseedat:

„Kad pee darba wif stahjas draudfigi kà brahti ween...
Dfiki tad tik seme nodun krihtot smageem wesereem...“

Wianu pahtrauz kahda schtaba ofizeera kleeedseeni:

„Postneeki, postneeki!... trepes salaufseet...
mahju issaukseet...“

Kaste dripedama noschuhza us durwju lautuma trepju
gala un drufku pawilka, nokrita ar dibenu us semes ar
parasti smago blihschomû. Subarews komandēja:

„Meer—â!“

Schtaba ofizeers bija weetejâ pulka fainneezibas pah-
rsinatajs. Winsch jo projam kleeedja:

„Postneeki!“

Kad apafschpalkawneeks aplusa, Subarews atbildeja:
„Nebuht nè — juhju augstiba!... Feldsebel
pawehleja.“

„Laukâ, laukâ!“ kleeedja apafschpalkawneeks Semihodows.
Apafschkareiwji aifrahwa kasti pagalmâ pee zitâm. Semi-
hodows aislehdja durwis un aifgahja.

Zitas rotas sawas kastes nesa pa trepem lejâ us ple-
zeem. Klacht bija feldsebeki. Subarews teiza:

„Laimiga rota, kur es deenu... winas apafsch-
kareiwjeem naw janes kastes us plezeem pa trepem lejâ.“

Feldsebeki praßja — kas teizis, ka wini pawehlejuschi
kastes pa trepem wilzin wilft — neweens to neteiza...

Wifu druhmakee mirkki zilwela dshwê ir tee, ja no
wina jau reifi redsetais un dshrdetais ikdeenibas dshwê,
sahf atkal tahdâ pat kahrtâ atkahrtotees wifos sawos fih-
kumos. Schis atkahrtofchanâs ikdeenifchâ dshwê —
stahweja tagad preekschâ Wikumam. Schâs pehdejâs pehz
winsch staigâ druhms... Get pastaigat weens pats pa
aplahrtnes zekeem, bet wif jau ir redsets... Wif jau
ir daudreis pahrstaiगतs. Bija jaunais apafschkareiwis,
nestnaja jeb negribeja — goda atdot — staigaja rotâ
weenmehre bes jepures... Bija apafschofizeeru apmah-
zifchanas komandâ — kala sawâ atminâ daschado litumu
pantus... Naktis kahpa pee bijufcho waldbneeku gih-

metnem, kas klastê pee feenam bija, atschfihra wehsturi —
mahzijâs bijufcho no galwas... Wif tas — patita,
pat aifrahwa... kamehre reifi, ap pusnakti, palika wif
kà nakti... Juta, ka peekerâs pee apdegufchas kahrts,
pee winas turotees, tikai ar sawu rofu spehku weltas
pahri besdibenim... Un wifu to dara, gaischi pats statot
apdegufcho melno kahrti... sawas melnâs rotas...
Un kà wif reis luhsis... kà ar wifu kahrti reis kritis...
kà judis reis atmina, kas ari melna kà — ogles... Un
kà nihda winsch tad to, ko bija eemahzijeess lihds schai
melnai pusnaktij!... Jeb ari kad gahja us schaufchamu
— ar kahdu meeru, pehz komandas — eegulâs wifu
fwaigafos dubkos... Kamehre isschahwa wajadfigos
schahweenus — ari dubli no pascha meefas drufku eefila,
flintes stobris no karstuma tapa — fils... Jeb ari kad
lehgeros isbrauzâ, nodshwoja trihs deenas bes maises, un
kad zeturtâ deenâ to wifu dabuja — kà ehda tad maifi
ar tehju, kamehre galwa sahka reibt... Jeb ari kad
parades peenehma pats kara spehka wirspawehlneeks —
ari daschadiba wifu leelaka... kà juhra wilnojas us
nepahrredsami plaschâ schahdam paradem tureta lauka,
wifu eerotschu kara spehka nodakas... Wif wilnoja kà
meschs, un tomehre, ari schai meschâ noteikta kahrtiba...
un kahrtibu tura schis pats kareiwju meschs — zita te
nawa... ir ari kahdi — ziti — tee tahlu nost firogâ,
stahw uskalmos... laikam ko nepeelaisch tuwat... Un
kad nedfird wairs zeremonialâ marscha flanu, nesperi wairs
foku ar sinamu kahju bungu takti... neseji karogus no-
laisch parasti — tad werstim leelu rinki apeji wehl pa-
raschu lautumâ — teezi us ismihta zela... Zela malâ
dihkis. Pee wina kehde peeseets lahjis. Winsch beeschi
lihds pusstilbam eebreen uhdeni. Warbuht — dser...
Warbuht — pahrmainas pehz... Stahweju kà stundi-
neeks us zeetofschna walna — aplahrt bija pilsehta ar
neredfeteem flateem... Bija jau jadeen, bet bija ari
kehde — pa kuras rinkeem wareja aifneegt ko zitu...
Bija weena, otra weeta, kas runaja par zitu pasauli...
Jeb kad Swehtenê, manewros — referwê stahwofcheem
apafschkareiwjeem, tuwâ feeweefchu klosterâ muhtenes wineem
nesa ar kurwjeem maifi un augfus no klosterâ dahfseem,
kad winsch ar kahdu ilgatu laiku farunajâs — zif dshu
sahpi juta atwadotees... kà wehlejâs winsch to fastapt
baltâs drehbês... baltakâs nekâ sneegs... Wif tas
dewa daschadibu... Un zif plascha schis daschadibas
juhra — pagahjibâ!... Bet tagad?... Tagad schi
pelekâ ikdeeniba wed wianu pee sawas melnâs tahfeles un
Wikums Roga us winas fihmês rinki ar — ogli...
Aifgahja us mahju isdeenejuschi apafschkareiwji. Atwadijâs
no wineem feldsebels. Szija:

„Nepeeminat manis par kaunu... Neko darit...
Deeneßts...“

Aisejofchee mehmi paskatijâs us semi. Sanehma
sneegto rofu. Stuhpstijâs... bet — kluseja... Un
Wikumam wehl deenet, deenet us weetas... neifbehgami
— staigat... wehrot sawas dshwê melno tahfeli...
raßtit us winas rinki ar ogli... un atkal — rinki...

Sen jau winsch apradis ar weentulibu . . . Sen jau no neweena nesanem wehstules . . . Neweenam naw patikas redset wina melno tahfeli, us kuras winsch pats raksta ar — ogli . . . Ne, newajadfiga . . . Newajadfigs ari tas, kas winu wehro . . . abi wini newajadfigi neweenam . . .

Apalkschofizeeri rotâ palika tikai diwi. Witumam ari beeschi jadeschurè feldsebaka weetà, jadeschurè ari apalkschofizeera weetà — kehki.

Islasijis kahdu pulka pawehsti — zil laupitu kartupeku wajaga dot par deenu us weena apalkschkareiwja — kad gahja deschuret kehki — Witums to ispildija . . . Supa isnahja teescham beesa . . . Wiltu, kas nahzàs, katlà nelita. Lika isjept. Tad dewa, lai noehd . . . Scho bija atstahstijuschi feldsebelim. Sahkàs pahrmētums pehz pahrmētuma. Sinaja wiß, ka eemeßlis ir tas, ka feldsebelim nekàs no apalkschkareiwju usturas tai deenâ neatlita.

Reis, kad rota stahweja strojâ, feldsebelis atkal Rogam dewa zitüs wahrduß un uswahrduß . . . Roga pafmehjäs . . . Sahka smetees ari wißa rota. Feldsebelis lika apgehrbtees kahdam apalkschkareiwim, nemt lihdsi ari flinti — aißwest Witumu sem aresta . . .

Aresta ehka eelaß malâ. Maß aißrestots logs, tuwu pee greesteem, met tumßchu krehßlu us kailas lahwas gußkoßho Witumu . . . Reti winsch patustas . . . Laikam ahtri sihmè us sawas dsihwes melnàs tahfeles . . . sihmè ar — ogli . . . un sihmè tikai — rinki . . .

Bija kahdas krona swehtdeenas rihts. Witumu atßwabinaja uo aresta. Wajadseja isdot drehbes. Bija parade. Wajadseja wina ari parade. Pehz parades eegahja

rotâ rotnajs, praßja, kas no apalkschofizeereem wehlaß brauft us austrumeem. Witums atßauzàs:

„Es, juhfu augßtdsiimtiba!“

Rotnajs nepeekrita. Lika lai apdomâ. Feldsebelis atkal fajija:

„Tew, Roga, zesh us kara teesu . . . us disziplinaro bataljonu . . . Sachalinu . . . Ai, tur preeßch tewis laba supa . . . ai, tur buß — beesa supa . . .“

Pagahja deenas. Witums domu nemainija. Pahrweda winu pee aprinka kara preeßschneeka. Aißbrauja.

Nodewis Ndrejas zeetokßhna komendantam atwestos jaunos aplakßkareiwjus un rehßinus, Witums eesneedsa ari luhgumu — atkaut beigt deenestu austrumos. Us nenoitektu laitu winu peekomandeja kahdai zeetokßhna artilerijas batarejai. Darba nebija. Gahja lahpraht ar leelgabalneekem us apmahzißchanos. Bet nu jau wairaf deenu neiseet nekur. Sazehlees sneega putenis un neweens nekur neteek. Waktim, kas eet us apwattejamam weetam — eet lihdsi pawadoni, kas zekâ netahku weens no otra paleek, — lai atpakat nahzeji nemalditos. Breesmigi krahz sneega pilnâ weßtra . . . Breesmigi krahz Ndrejas juhßas lihziß wilkus stot pret kraßta flintim . . . Zil neezigs zilweß dabas spehku spehlè! . . . Zil falihziß, us flintes atbalstotees welkas stundineeks! . . . Bet ja nokrahktu wehl straujaki witni juhßas lihsumâ — ka ehna nosustu sneega juhâ apalkschkareiwis — atßwabinats no wißeem stundineeka peenahkumeem . . . Warbuht eßwilptos tikai weßtras braßta weena, otra flints schkautne ka smeeklu par palikufcheem weentuteem leelgabaleem . . .

(Turpmat beigas.)

Glegija.

Antona Austrina.

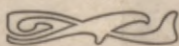
Kas atleek tew wehl, kara wihrs,
Kad karßtâ zihna pasaudeta? . . .
Gaiß nawa wehl no twaikeem tihrs.
Tew kruhtis kwehlojofcha rehka.

Naw uhdens skaidra tuwumâ,
Ar to tew flahpes atweldsetu;
Tu guli smilßchu eesejâ
Ar frdi fahpju iskaltetu.

Waid ziladamees kaujas laufs,
Kur tawi beedri eewainoti.
Wairs dsihwe winu neatfaufs —
Tit skaißti seedi nahwei doti! . . .

Swin kalnâ dsihßas eenaidneeks,
Kur apmetis tas krehßlâ telti.
Wehl eekaißt atreebibas preeßs,
Waj teescham zihnijees tu welti? . . .

Un neatbild wairs kara wihrs,
So spehka nawa jaunai kaujai,
Bet kriht us schkehpa . . . Selta tihrs
Lihgßt debefs pahri nahwes pfaujai.

Tautas dwehsele.

Fragments no Fallija.

1.

Kur tautibas apšina mita,
Kur tautas dwehsele?
Kur iſſkandē dseefmu pluhdi
Un dseefmu pafaule?

Ne dseefmu ſkanās ſapni,
Ne dſihwē ſkanojums?
Ne dſitums augſchup ſneedsas
Kā ſintens noſlehpums?

Gan ihſti ko ſinat waram,
Gan ihſti ko ſaprotam.
Bet muhſcha noſlehpumos
Tit retu uſminam.

Un minās ſlehpju mainas
Get pahr kā pafaule;
Un ſahpju paſemibā
Gan pildas dwehsele.

2.

Tit gara ir garu ſnauda,
Ja dſihwe apburta
Un jautā deewu ſina
Ar mehrki ſihkota.

Ne ſapni ſapnojumi,
Ne dſihwē dſihwiba,
Un ſlehgta beſgaliba,
Kā maldi pilniba.

Un weras beſdibeni,
Un klaujas awoti,
Un Paſchu apmehribā
Dſet ſahpju atoti.

Un deewu telās ſkumjas,
Un gauſmas eeſejās,
Un Augſta eeguhſchanā
Tit klufas gawiles.

3.

Ne kapi gaiſmu pilis,
Ne juhrā grima tās.
Kur ſapnis ſapni raka,
Tur ſala pazehlās.

Kā garu manta ſata,
Kā rota brihniſchka!
Un juhras widū tika
Gan weeta dſitaka.

Un juhras widū paſchā
Uſ atmins peleka
Melntſchuhſta miltus mala
Kā gara nejhga.

Un miltus ſamalufe
Gan melna galwu zef!
Un teika nedſirdeta
Kā tſchuhſta tſchuhſku dſet.

4.

Wehl ſalas brihnums ſako,
Wehl ſalta gaiſmas pils,
Ne muhſcha deenas rakta,
Un uhdens ſchalku ſils.

Gan ſeenas gleemeschwaktos,
Un dihwī gaiſmu weeſch;
Un moda ſirneklischi
Kā meeſa ſpehtu ſchkeeſch.

Un tſchuhſkas ſilganotas
Kā gaida uguno;
Un ilgu lunkanibā
Uſ zihnu eekuhno.

Ne welti ſahpes laiſtas,
Ne welti badu ſahſch:
Kur gkotas uhdenainas,
Tur gintš uſ gunti wahſch!

5.

Pils dſitās ſambars klufe
Kā krehſta ſwiniga.
Un widū uſ ſchirſta duſe
Gan dwehsele lihdiſiga.

Lihdiſiga debefu mahſai
Un ſakſemes meitenei,
Wara un wihtſnes krahſai,
Duſmotai ſeltenei.

Tit neweras azis wakā,
Un luhpas nekufſtas.
Kā luhgſchanā rokas abas
Uſ kruhtim ſaliktas.

Ne tſchuhſtu geniſeem raudat,
Ne dwehſeli modit eet.
Ja dwehſeles titlibu ſargā
Un klufums dseefmu dſeed.

6.

Ko ſargu azis plehſchas,
Kam ſchmaugos kallus ſleet?
Waj uhdens, ne dseefma ſchalza?
Kam ſtumju mehneſs reet?

Sehdus, luhſ, dwehsele zetās
Un waigu ſeedons ſils.
Un kruhſchu pumpurus ſahrtos
Slehpj baltu krekla wilts.

Tit ſchkihſta ween lihgawina,
Un behrnibā ween tahds ſmaids!
Eſejās galwa daiſā,
Un ſirdi murgo waids.

Un gaiſchſati lindrajini,
Un widuklis ſeltotai!
Kam dwehſelei gluſchi jaunai
Tit gruhti tapt ſoditai?

7.

Bet pagalwis purpura fantâ,
 Un stipraki wihraks kwehp;
 Un tuhflototu mirktu gainâ
 Gan deewiba irkli flehp.
 Zet dwehsele wihtuschos spahrnus
 Kâ taurenits ausgans spihd!
 Un jeltota kofle pee fruhstim,
 Pah stihgam pirkti flihd!

Gan septinas jeltotas stihgas
 Un gribeja lihgmot firds!
 Afno pirktini flaidee,
 Plakstinos rafa mirdj.

Un augstajee torni pili
 Un swani teiza ko juht.
 Bet stanâs ne uhdeni dfittee,
 Un stanam atpakat gruht.

8.

Augstajâ tautibas kânâ,
 Wehl augstaku klintis kur zehlâs,
 Bret klinti leels mahksleneeks garâ
 Get lehni kâ zeeschanâs wehlâs.

Gan klintis reis fimgadu fuhnâs,
 Ar fimgadu klusibu fedjas.
 Ar garu, kas augstaku fmekas,
 Tam dfitumâ dwehsele redjas.

Un swabads kâ likumiba
 Un deewibas tikums wisaugstais
 Praweets ar fiksi ween mahja
 Kâ swehtibas wahrds wifuklusais.

Un klintis kâ atwari schkehlâs,
 Un dwehsele walga zehlâs
 Ar troktni nedfirdeti leelu
 Un wakâ pluhduschu weelu.

9.

Wisaugstaku augsti kas schaujas,
 Wissemaku uhdeni kriht.

Lihds kalngaleem lejas zehlâs,
 Kam kalngalus paschus riht?

Tik klusa ir radibas wehtra,
 Un krahja un trako un kants!
 Ar debesi seme welfees,
 Un osolus wifus schnaugs!

Kur palika milseni zehlee,
 Kur palika semes pils!
 Kur rahdisees debesi filas,
 Kur meschs uu kur zeribas firs?

Tik leeli ir genija pluhdi,
 Tik wilni ko aisskalo!
 Kâ ehrtibas flawu leelo,
 Kâ nopelnus nobalo.

10.

Waj krituschu pluhdi leelee,
 Waj bailiba weena draud?

Waj glahbuses tautiba lihgfma,
 Waj dsimuschi behrni raud?

Al, seme ir pahrradita
 Un elpa ween schkistita:
 Kâ moduschees osoli jauni,
 Un jauna ween bahrdfiba ta.

Al, bahrdfiba netizamâ,
 Un swehtiba jautakâ!
 Kas tautu kâ tautibu glahba
 Un kluwa jaunakâ!

Waj gadu fimenteni kluses,
 Waj pate ta neklusēs?
 Kas dsirdetu debesu lihgo,
 Seme ja nefuses?

11.

Kas redseja wezo mahiti,
 Un neredi, kâ ta wehrpj?
 Kas uslika brilles tai sakas
 Un wifu sakâ tehryp?

Ar kahju min wezâ mundri,
 Wehl mundraki dsiju schkin.
 Ko sinaja fimenteni daudsee,
 To wezâ weena sin.

To sina kâ wehrpeja weena
 Un garâ ne passhta.
 Teiz, dwehsele kamols tihta
 Un muhschu mihleta.

Muhschu ween mihlestibâ
 Un ratina mundribâ
 Tautu flehds brihnuma auni,
 Un garu ween brihwiba.

12.

Ne weziba jautralina,
 Un gaida ne darbiga?
 Un smeekli ne paslehptuwe
 Kâ spole tik wijiga?

Ne wezibas smihni gaischee,
 Ne, semes bites duhz!
 Waj tifa tam puku seedi,
 Waj saldu medu fuhz?

Salds medus mahtes firdi,
 Un saldus ari lihgawai;
 Un saldi kâ apmihstotai,
 Kâ gudri atstabtai.

Wihst zeribas zeribu saros
 Un sakakâs lapinas!
 Un muhschu gan neraudatas
 Tik deewu aztinas.

13.

Kam fatumsa seme bahlâ,
 Un wisa tik tumshjata?
 Waj wezo ne ilgi wehl redses,
 Un ratinsch tâs samana?

Un wezà pa gadeem fo gaida,
 To firðs fata, gaidits nahfs!
 Un lihgmibas azis ne klufes,
 Un lihgmiba fmaidit fahfs!
 Un wehrtas par muhschibu muhschi,
 Par klinschotu atmeni waidfs!
 Lai pagrima deewibas audi,
 Lai pazehlas breefmu naidfs —
 Kas gaidu jo ilgati glabà,
 Ne firmu flehðf firmumà,
 Tas deewibas rihtus redsfs
 Un geniija jaunumà!

14.

Ar trofni kalngali gruva,
 Un jautri gaisma fauz!
 Un gaisà ar uswaras tauri
 Preeka wehstnefs trauz.
 Lejà wehl flaneja taure,
 Wara kà netwara!
 Ratina spole krita
 Un gaida is fakara!
 Weziba rauta zehlas,
 Pilna kà luhgšana!

Apfinai raudat tifa,
 Seewifchka sweifchana!
 Sweizofchee selta mirkti,
 Gaida peepildita!
 Sarkana faule lehza
 Un fakota lihgmiba!

15.

Pret kalngalu uswara nefas,
 Un debefs paschas mahj!
 Gaida kà saplakufe
 Afaru ehstus klahj.
 Aulefcho kumefch kalnà,
 Deewibas kumefch balts!
 Genija uswarà staltà,
 Wara pakawàm kalts.
 Pakawas uguni fchkihla,
 Aulefcho trofniis rets!
 Weziba lihgawa jauna!
 Wirfatis laika mets!
 Ustika kumefch kalnà,
 Wirfatis no kumeka lez.
 Apflihta lauliba laulà,
 Radibà noftahfs wezfs.

Wezà mahja.

F. Sologuba stahfs.

(Turpinajums.)

Noflehpumu pilnà mehnefs apburtais mefchs ir modrigs, miglaini tumfchs un klufejofchs. Zilwekeem wina gaufee, nenowehrfchamee pahrdifhwojumi un wina waschàs kalbidinato wehleschanos noflehpumi nefaprotami un nepeeejami.

Wina mehnefnizas klufumà zilweki atnesa jaunàs dšihwes, wahrdu, darbu un winas smeeklu sparibu, — bet, noflehpumu pilnà mehnefs apburti, peepeschi apklufa, peestahjās un — apdomajās.

Plawina — laukuminfch mefchà, apburta no fata, auksta mehnefs fposchuma, isleekas balta, un no mefcha malas kokeem uf winu krihtofchàs toku ehnas tahdas fpozigas, miglainas un noflehpumaini klufas.

Mehnefs lehni, gluschi kà fargadamees, kahpj aifween augstaf pa bahli filgano debefs welwi.

Apafsch, auksts, wiszauri eetinees peena baltà plahnà miglas segà, winfch fawà weenaldfigà lihgmimas fmaidà isfehmo daschadi miglaini — klufe, dusofcho toku galotnes, un nofkatas uf laukumimu ar fawu balto azu fintahriko nekustofcho flatu.

Bahlganàs, klufàs rafas pahrklahjs uf plawinas aukstās sahles kuhst, — winu lahri usfuhz naktis baltà migla. Gaisfs ir falds un nogurdinoschs. Plawinas weenà malà redsami wairaki teewi, flaiki behrsini, balteem stumbureem;

tee meegaini fastingufchi, newainigi, gluschi kà newainigas jaunawas — deewgaldneezees balti sakos uswalzimos.

Laukumina sem teewajeem behrsineem apmetufchees wairakas meitenes, jaunekki un pusaudschi sehni. Weens fehð uf nozirsta toka zelma, otrs — uf no negaisa nolausta weza behrsa stumbra, treschs — atlaidees uf sahle isflahtà mehtelifcha, wehl zits — atspedees ar muguru pret jauna behrsina stumbru. Pamirds weentuka wahja uguntina no eedegtà papirofa — un isdseest tad ahtri.

Gaischajà fapnainajà miglā wifs isleekas balts, spofkains, pasakaini apburofchs. Un leekas, ka i behrsini plawinà, i mehnefs pee debefs kaut fo gaida.

Te ir Natascha. Nataschas draudsene, Maslawas kurfste, ar afu, baltu labina preeziga swehrina purninu. Bora un wina draugs — diwi sehni, abi pawahjini, un deefin kapehjs weens otram lihðfigi, tee abi weentahrscha nahtna audekla bluhfs, nedfihweem Nesterowa sehnu gihmjeem, degofcheem melnu azu rinkeem. Wehl weens — stiprs, stalti fpehzigs, melnà bluhfs. Winfch flatas pasch- apfinigi un isleekas wisgudratais, wisprahtigatais, peedfihwojumeem un peeredsejumeem wisbagatatais, patš wisduhfigatais un usnehmigatais.

Winu eelenz pusaudschi sehni un meitenes un luhgtin luhðf to. Weenteeffgas, laimigi preezigas flan winu balfs:

— Usdseedat, usdseedat mums Internazionalu.*)

Bora, sehns ar bahlo, itla ruhpes faraukto, druhmo peeri, eestlgani melneem rinkeem ap azin, flatas winam azis un luhds, luhgtin luhds, — luhds fersnigati par wifseem.

Spehzigais, plezigais Michails Lwowitschs flatas zaur peeri, un kategoriski atfatas, negrib dseedat.

— Newaru, faka winasch druhmi. — Es neefmu scho=deen pee labas bals.

Bora un Natafcha usstahw.

Michails Lwowitschs atmet ar rofu.

— Nu, lai tad eet ar'.

Wif preezigi.

Michails Lwowitschs nometas zetos, un tuhlin pahri pahr miglaini balto ptawas lautuminu, pahri wirs baltgihmjeem puischeteem, pahri wirspus baltas miglas pazekas pret klufo pee debes fintejoscho mehnefi lepnas un kaisligi degoschas himnas wahroi:

„Возстань, проклятьемъ заклея=мленный!“ **)

Michails Lwowitschs dseed, bet wina azis wehrstas pret semi; tas flatas nelustofchi un eurbjas tan, raugas aufstaja sahle, sahle, kas pilna, flaidra mehnefs nospeedoscha gaisma aufsti balta. Gluschi la kad winasch negribetu waj ne=waretu schim meitenem un sehneem taisni azis pasfatitees, schais ustizigas tihras azis dsitaki eestatitees.

Bet apfahrt ap wina ir wif, ir puhlis: fasppeeduschees zeeschi ap to it wif. Zeeschi pee wina fasppeeduschas newainigi elpo=joschas jaunās meitenes, tahlat aif tam — apfahrt winam sahle zetos nometuschees sehni. Tee wif flatas winam teeschi mutē un dseedf kluft lihds. Beenemas, pluhst plaschumā lepnā, zehli warenā melodija. Rā fwinigi leeliffs praweetojums fkan nahkotni fludinoschee warenee wahrdi:

„Въ Интернационалѣ.

Объединится родъ людской.“ ***)

Michails Lwowitschs ir nodseedajis lihds galam. Bija kahdu minuti klusums. Behz tam aifkustinatās, ustrauktās balsis, — wifas flati kopā atfaneja no jauna, trihjinadamas walgano mescha klusumu ar sparū.

Meitenu tihras, flaidras azis flatas us Michaila Lwo=witfcha druhmi noliekto feju nenowehrsdamās. Skana meitenes balstina luhds usbahfigi neatlaidigi un maigi:

— Usdseedat, luhdsjami, mihkais, wehl reis. Atfahrtajat wehl reis, — es wahrdus atjereschos, es gribu tos ismahzitees no galwas.

*) Marfsefesa.

**) Ar lahsteem aprautais, reis zeles!

***) Sauz: Internazionalā — Tew jaglahbj lauschu zirts ir teescham!

Beeet Natafcha un faka klufo:

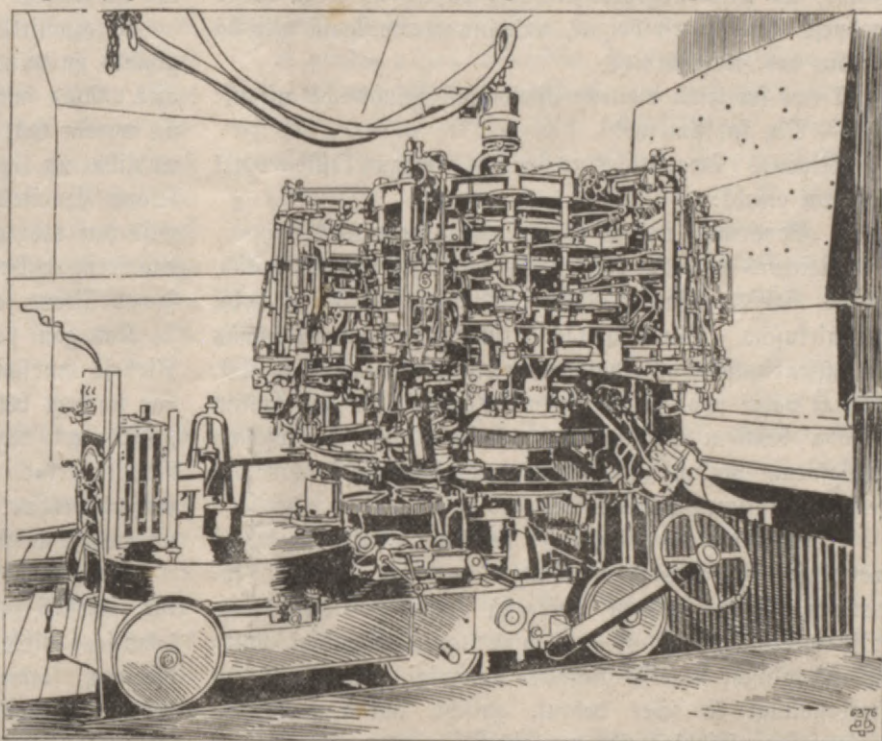
— Mehs wif ismahzimees schos wahrdus un dseedafim tos katru deenu la luhgschanu. Ar stipru tijibu dseedafim.

Beidsot Michails Lwowitschs pazet azis. Masinas, spihdoschas, gudras. Tagad winas bahrgi, stingri un pehtofchi apstahjas pee no fchi wiltus tshuhstas flata peepeschi apjukuschās Natafchas. Michails Lwowitschs faka winai fapihjis:

— Nu, mescha kluftnam dseedat, naw nemas nekahda leela drofme wajadfiga. Katrs to pratis.

Natafcha nosarfst la beete. Ustrauzas, eedegas. Wina runā masleet dreboschā balsi, un azis winai eedegas jau wairs ne behrnischkas apnemschanās noteizofchi melnās ugunis.

— Mehs ismahzimees wahrdus un usdseedafim tos tur, fur tas buhs wajadfigs. Deems kungs, waj tad mums

Jauna pudetu isgatawofchanas maschina.

weenigi tikai wahrdi, tikai wahrdi! Mehs esam gatawi ari us darbeem.

— Mehs esam gatawi! — atfahrt Bora. — Mehs ispidifim wifu, kas wajadfigs. Un ja buhs wajadfigs, — mirfem.

— Nu, es jau finu, — ar meerigu pahrleezibas is=teiffmi faka Michails Lwowitschs.

Wina, zeeschi pee semes peekaltās azis deg tumfcha uguntina.

Minuti klufeschana. Un atkal noskan fmalzina balstina, — runā behrftnam lihdsfigi teewi fmalzina meitene ar spizino jautro purnenu:

— Mans Deems! kahds spehst! kahds patofs!

Michails Lwowitschs gauft pawehrsch us wineem fawas azis, tumfchi — wiltigi pasmihn un nesaka ne wahrda. Meitene apnem zetos rotam. Winas paschreifeja poja ap=

brihnojami flaista un winaš feja peepešči top interesanti eewehrojama, ta elpo pehž usžihtigas luhgšchanas un degošči kwehloščas apnemšchanas. Wina dedsi eesauzas:

— Lai dšeedam wiš kori! Wiš! Michails Ewowitzšs muš ismahžis. Waj naw teesa, Michail Ewowitzš? Semahžiseet?

— Lai eet, — ar tumšči noslehpumainu zeenibu nosata Michails Ewowitzšs.

Wišč pahršlata eelihšmoto behrnu pulžinu tumšču, smagu, šaunuma pilnu šlatu; to glušči waj aprij. Tā ša wišč weens weenigais fehd ar muguru pret pšawinu un pret pee debešim burwigi špihdoščo mehneš, tad wina feja išskatas tumšča, eewehrojama, un wiš, šas ween no ta nahš, tagad nes fewi šewiščči šwinigas, druhmas noslehpumainibas šihmogu. Bet behrnu fejas mehneš gaismā baltas, un wina apgehrbi mehneš bahli, un wina balšis mehneš šlani zauršpihdigas, un wina weenteešigajā ustizibā ir kaut šas šwehtšwinigs.

Šewi šmalžinā meitene usbudinatā šajuhšmibā usšauz:

— Nu, šahšim nu!

Michails Ewowitzšs ar šwinigi smagu kustiibu pazek roku un eesahš:

„Возстань, проклятьемъ заклеявленный!“

Meitenes un šehni dšeed tihri deewbijigi; wina šlanas, tihras balšis wijas ar Michaila Ewowitzša šemo, dohji peešmirkuščo. Wina jaunās balšis deg šarštā pazelšchanas un atšwabinašchanas lihšmas preekā, un augštal, augštal, augštal pahri pahri balto miglu un tumščo mešču, pretim šdraba balteem mahšoneem, pretim šlusu mirdšoščam šwaigšnem, pretim šintejoščam mehnešim pluhšt šchis warēnās usšaušmes himnas šlanas.

Š baltštumbraine škaraine behršini, i augštajā debešs welwē šastingušchais peena baltais mehnešs, i baltā, šudrabotā, behrnu zešeem nospeštā šahle, — wiš šlufs, wiš meerigs un nekustoššs, wiš šlaufas usmanigi. Wiš apšahrt glušči it wiš šlaufas usmanigi, šajuhšmigi un šwehtšwinigi ša šche behrni, gaischi, aulštā mirdšoščā mehnešs zauršpihdigā šdraba laištiti, šawus želus te šahlē ložidami, bahlajos gihmjos tumšcheem rinšeem, degošchās azis pret tufnešchaini šlaidrajām debešim pazelšlušči šawā newainibā dšeed, atšahrtodami wairakšahrtēji špehžigā, duhšchigā jaunā žilweka preešchdšeedajumu, šchi jaunā žilweka ar tumščo feju un zeešči pee šemes peešalteem škateem.

Wini atšahrtō:

„Въ Интернаціональ!

Объединится родъ людской.“

Šweššemes, ne kreewu tautas nemto wahrdu šlanas, noskan ša aulšts, šwehts apšolitās šemes wahrdā nosšaukums, — jaunās šemes šem jaunām debešim. Šemes, šurāi tiz, šemes, beš šuras godbijigas eedomas i dšihwot newar.

Šad beidsot himna norima no šemes lihšs debešim waldija šwinigs, šwehts šlufums. Glušči ša jauna nepeeredšeta kulta milšu šwehtniza, noslehpumainā upuru nešchanas azumiršli.

Michails Ewowitzšs wišpirmais pahštrauza šlufumu. Wišč runā šehni šlusu, ne us weenu šewiščči nekati-damees, šawu šmago šlatu wehršis pahš behrnu bahlajem gihmjem wišpahri, glušči itšā weena waj otra šewiščči dširštšoššos šlatus neeewehrodamas:

— Wani draugi, žuhs, šinat, šas tagad par laišeem. Šweens no mums war buht wajadšigs. Ša weenu waj oturu no mums žihnā šuhtis, tad, žeru, neweens no mums deht šawas dahrgās dšihwibas nedrebēs; neweenam ar nenahšs prahtā šehelotees deht šawas mamminas, domat behdas winaš behdu deht.

— Neweens! neweens! — šauz šlati behrni. — Šaut tik ween jel šuhtitu!

Natašča pee tam lepni nodomā:

„Šas gan par behdam mahšes deht ween, šalihššinot tāš ar wešelas tautas zeešchanam!“

Uš azumiršli nahš winai prahtā mahšes peena bahlais gihmis un winaš tik melni melnās, nahšotni šibšošchās azis. Ušas šahpes uš azumiršli zaururbj širdi. Bet šas nu tomehr tas! šas tatšču tikai weena weeniga azumiršla wahžiba, un lepņā brihwā griba uswarēs ščo mašo zeešchanu azumiršli deht weenas weenigas personas! Šas wiš jau šas pret lelišto širdšdibenigo mišlestibu pret daudšeem tahšeem, šas zeešch jo šmagati, jo grubštati šem šawas liktena lemtas zeešchanu nastas.

Šas gan par zeešchanam mahšes ween deht! Lai Niobeja mušchigi muššam raud par šaweem behrneem, par šaweem behrneem, šas nonahweti augštā Puškā — „Drakona“ degoščam šagistētām nahweš bultam, lai Nahišs nekad neapmeerinas, — šas gan ar' ir nabaga mahšes behdas! Reaišehnots Apollona fejš, apšlaidrots un gaischš ir Apollona šapnis.

Bet šahpigi! šahpigi! Šamirdš miššch šelta šapnis — tur preešchā tahštā nahšotnē, glušči ša tawa liktena noslehmeja, mihta žilweka gihmis, šuršch usdšeed tew lepnu dšeesmu, šlawas dšeesmu . . . Tad aptumšchoja šas pee debešs noslehpumaini šintejoščo mehneš un širdi, širdš wišdšikatā weetā eemeta tew druhmi druhmu ehnu.

Un naw wairš ne mehnešs ne nakts, un naw wairš ari miglā tihštā baltā pšawas laukumina tur mešča widū. Ša jaunu atkal Natašchāi japahrdšihwo ta pati gaischi šlaidrā deena, un ir wina atkal pee loga, un preešchā winai guš grahmata, un wežā mahja šahw atkal štumji behdiga, šlufē. Mahšoni išchkihdušči, debešs jau atkal gaischa — iššlaiššjuščhās, išbahštitās jau šaunā Puškā šwelošchās bultas, par jaunu, no jauna jau atkal gawilē un preezajas — uswaretajš!

Ušwara lai muššu! Droschi pretim nesaudšošcheem ruhpešteem! Šod, dedšini, šaršetu — nosaitetu dšelš dedšini, možit moži nosahdetais Puškā! Gawilē, uswaretajš! — bet, atš jau, drihš drihš, ari tu pats šawos tihšlōš šapihšees, . . . no jauna atkal krahšoš pus debešs šarkanām šaršētām ašnim, — pats šawa pašča austos šladu tihšlōš nosmahšdams!

(Turpmā wehl.)

Apfkats.

Winu Majestatu un Keisariskās Gimenes atgriešanās no ahrsemem.

Peterburgas telegrafa agentura šino:

Zarskoje Selâ, 3. nowembrî. Pksti. 11 no rihša no ahrsemem eeradās Wīnu Majestates Kungs un Keisars un Kundsē un Keisareene lihds ar Wīnu Keisariskām Augstībām Tronamantīneeku Zesarewitschu un Augstajām Meitam, un no Keisariskā pawiljona dewās uf Aleksandra pili, kur notureja pateizības deewkalojumu.

Zarskoje Selâ, 3. nowembrî. Wīnu Majestates pee atgriešanās no ahrsemem Keisariskā pawiljonā fagaibija Wīnu Keisariskās Augstības Leelknaši Michails Aleksandrowitschs, Andrejs Wladimirowitschs, Peterburgas kara apgabala kara pulku Augstais komandēers Nikolajs Nikolajewitschs, zetu ministrs, swihtas lozēki un zitas personas. Šnaktufchi no salonwagona, Wīnu Majestates apswēzinajās ar klahšefošēem. Keisariskās telpās Wīna Majestate Kungs un Keisars peenehma Zarskoje Selas komendanta raportu. Kungs un Keisars bija šawa pirmā leibwardu šrešneeku bataljona uniformā. Kungs un Keisars un Kundsē un Keisareene apstaigaja personas, kas bij eeradufchās uf fānēmschānu un pehž tam kopā ar Augstajeem Behrneem, pawaditi no šchpaleeri nostahdīto kara pulku urrā fāuzeeneem, ekīpāschās dewās uf Aleksandra pili.

Walšis domes darbība.

Walšis domē pahrspreešot **tautskolas likumprojektu**, Baltijas domneeki barons Šillings, igaunis Teras un Dr. Preedkains ušwehra mahtes walodas nošhmi skolā un prašija, ka tautskolās mahzības walodai jabuht mahtes walodai. Pehž barona Šillinga tautskola slihta, kamehr Baltijā fahšufēs pahkreewošchana, agral tad uf skolu eespaids bijis muišchneezībai un garīdsneezībai, ta bijufe laba. Dr. Preedkains turpretim usrahbija, ka tautskola Baltijā nebijufe laba ne wahžu pahšwara laikmetā, ne ari tagad. Wahžu laikmetā ta bijufe eerozis garīdsneezības un muišchneezības rokās.

Walšis domē 1. nowembra sehde, tā „Pet. tel. agentura“ šino, fahša apspreešt pa punkteem **tautskolu likuma projektu**. Sehdi wadija Wolkonskis. Pirmais punkts komištjas redakzijā par pirmmahzības skolu mehrti ušstahda — dot skoleneem religijstikumistū audšinaschānu, stiprinat winos mihlestību pret Kreewiju, sneegt wineem wajadšigās elementarās šinaschānas un wežinat wīnu garigo attihstību. Pee šchi punkta eesneeds pahrlabojumūs: darba grupa leel preeščā eerobeschotees ar to, ka elementarškolās tā wišpahrišglitjošchās eestahdes mehrtis ir skolneekēm dot wajadšigo elementarišglitību. Sozialdemokrati eeskata par wajadšigo par elementarškolās mehrti nostahdit tikai wajadšigo šinaschānu šneegschānu un garīgās attihstības wežinaschānu. Markows II. leel preeščā fewiškhi ušwehrt mihlestību pret Kreewiju. Kadeti atbalsta waldbības redakzijū, pehž kuras skolas uš-

dewums stiprinat skolēnus religijstikumistū un sneegt elementarišglitību. Ministra beedrs Georgijewskis pilnigi peeslejas redakzijai. — Sozialdemokratam Kusnezowam runajot, preeščsehdetajs to trihs reišes pahtrauz un nem wahrdu, tadehšt ka wišch neturotees pee leetas. Debatu beigās runā Gegetščkori, kam dots wahrds, lai runatu par nobalfošchānas šahrtību; wīnu ari trihs reišes pahtrauz un tad nem wahrdu. Pirmo punktu peenem komištjas redakzijā.

Preeščsehdetaja weetu eenem Kapustins.

2. punkts nošaka, ka pirmmahzības skola ir wišpahrišglitjošchā eestahde. Dašchi runataji grib, lai šcho punktu štrihpo, jo tas tikai tadehšt ušnēmts, lai jauno skolu nostahditu pretim basnizas draudšes skolai. Šcho punktu peenem gandrihs weenbalšigi.

3. punkta pirmā dašā teiktis, ka elementarškolām jahalpo wišpahrejām walšis wajadšibām, bet otrā dašā — ka ja eewehro weetejo eedšihwotaju religijstās un etnografiskās šawadības un paradumi. Ministra beedrs Georgijewskis eeteiz šcho punktu paštrihpot. Makšudows mušulmanu wahrdā pastahw, ka tas peenemams zittautibneeku interešēs. Beloušows sozialdemokratu wahrdā leel preeščā pirmo daku štrihpot. Šcho punktu peenem komištjas redakzijā.

4. punkts ušstaita tās eestahdes un personas, kam teesības pirmmahzības skolās atwehrt. Beloušows atrod, ka ari tām beedribām dodamas teesības atwehrt skolas, kuru statutos tas naw minēts. Punktu peenem komištjas redakzijā ar Žermolajewa pahrlabojumu, ka ari wežtizibneeku draudšem dodamas teesības skolas atwehrt. — Woronkows un Moditšchews aistahw kadetu redakzijā eesneegto 4. punktu, pehž kura šemstwu un pilšehtu pašchwaldbības eestahdem teel ušlīkts par peenahšumu atwehrt wajadšigo skolu škaitu. Dome atraida šcho kadetu preeščlikumu.

Pee 5. punkta, kas nošaka, ka elementarškolās atrodas skolu ministrijas pahršinā, Bulats eesneeds pahrlabojumu, ka elementarškolās padodamas weetejās pašchwaldbības organeem un tās atrodas tikai šem skolu ministrijas wišpahrejas usraudšības. Pēekto punktu peenem komištjas redakzijā.

Preeščsehdetaja weetu eenem Gutščkows.

Dome fahšt apspreešt projekta 2. nodaku, kur runa par skolu atwehščchānas šahrtību. Pee 9. punkta kadeti eesneegušchi pahrlabojumu, ka skolas dibinamas peeteiščchānas šahrtībā, weena alga, kas ir to dibinatajš. Georgijewskis un Markows II. ir pret kadetu pahrlabojumu. Garīdsneeks Titows (progr.) ir par to, ka neween beedribām ar wišpahrejām teesībām atkaujams skolas atwehrt peeteiščchānas šahrtībā, bet ari priwatām eestahdem un personām.

Šchandalis domē.

Puriščlewitščs ir kategoriski pret peeteiščchānas šahrtību, tadehšt ka priwatā inīziatiwa, pehž wīna domām,

Kreewijā wehl nebuht neefot fafneegufe tos idealos augstumus, tā Anglijā un Bahzijā, kur katrs eedfihwotajs, kufsch nobeidjot pirmmahzibas skolu, paleefot par nazionalistu. Kreewijā privatī inīziatiwai tahdu panahfumu nebuhschot tadeht, ka Kreewijas inteligenze, pehz runataja domam, par kurām winsch pats tura par wajadsigu atwainotees, weenkahrfschas walodas tulkojumā nofihmejot — neleefchus (fwolotsch). (Pa labi atskan smeekli. Kreifā pufē leels trofknis. Sauzeeni: „Ahrā neleeti! hufigans, pfschopats, ahrprahfigais!“)

Preekschfehdetajis ilgi swana bes kahdeem panahfumeem un dod wahrdu nahfosham runatajam *Nifelowitfcham*.

(Trofknis nerimst. Kreifā pufē sauzeeni: „Sauzeet winu pee kahrtibas! Neleetis! Nowehlam domei laimes uf winas jauno preekschfehdetaju. Preekschfehdetajis nolizis efsamenu par Purifschkewitfchu! Kur tad ir treschās walsts domes zeena! Dome tatschu naw nekahda tehjūza, naw nekahds frogs!“)

Preekschfehdetajis zenschas ar sawu balst pahrspeht trofshnotajus: „Kungi, es jums pasinoju, ka jums neifdofees mani peespeest flehgt nelaitā fehdi.“

Trofknis kreifā pufē paleef arweenu leelaks. Dposizija fauz, lai Nifelowitfchs atstahj runataju tribini, kufsch ari grib to darit. Preekschfehdetajis winam jautā, waj winsch atfakotees no wahrda. *Nifelowitfchs* farunajas ar preekschfehdetaju. Sauzeeni: „Sauzeet meera trauzetaju pee kahrtibas! Slehdseet fehdi!“

Preekschfehdetajis swana un faka: Es sinu, to es daru. Tadeht, ka pulkstens jau drihs buhs feshi, es pasinoju, ka fehdi flehgfchu. (Trofknis kreifā pufē peaug. Atskan galdu wahku daušifchana un isaizinofchi aplauf labā pufē. Kreifā pufē sauzeeni: „Rauns oktobristeem par winu preekschfehdetaju! Nost! Ahrā! Naw wajadsigs deenas kahrtibas! Nost!“)

Preekschfehdetajis, nestatotees uf leelo trofknī, nolasa nahfoshās fehdes deenas kahrtibu. Wina wahrduš noslahpē trofknis. Deenas kahrtibu nolafjis, preekschfehdetajis nolahpj no tribines. Labā pufē un pa datai zentrā applausī. Trofknis pamafam norimst un deputati atstahj sahli.

Schis walsts domes schlandals apskatams tuwak. Winsch pateefsbā sahfas jau ar Purifschkewitfcha kompanjonu Kurftas Martowu Runajot par skolu atwehfschanu peeteifschanas kahrtibā, Martows, pehz „N. Wed.“ referejuma, starp zitu usbruhf wezaku komitejam, no kurām, bes netilibas un rewoluzijas zits nekas naw isnahzis. Wispahri wifās publikstās weetas leen eefschā schihdu lupatas, faka Martows. (Protesti zentrā un pa kreifē. „Meli, Meli!“ Djubinfkis kleeds. „Martows wehl mihtsti issakas!“ Purifschkewitfchs winu atbalsta.) Kad Martows labi isgahnijis kreewu fa-beedriflos darbineefus, uf trtbini eet Purifschkewitfchs. Winsch pastiprina toni un sahli jau taisni gahnitees no tribines. Tahfal winsch teiz, ka tahda tipa skolotaji, tā Lachnizkis un Beloufows atwehrs Kreewijā tahdas skolas, kas sagatawos Kreewijā rewoluziju ne pehz

25, bet 10 gadeem. (Smeekli.) Runatajs grib kaut ko teikt par Franziju, bet smeekli kreifajos winu tā eelarfe, ka winsch par Franziju faka: „Ta naw nazija, bet neleefchi (fwolotsch).“ Isjekas leels trofknis. „Juhš nedrihsteet apwainot draudfegu naziju! Dposizija prafa, lai Gutschkows taifa runatajam peefshmi: „Ta ir neleetiba.“ Galejee kreifē dauša pultes. Newar dširdet, ko Purifschkewitfchs runā. Atskan kleedseeni: „Agoti jokupeteri, hufigani!“ Tomehr Gutschkows paleef meerigs. Trofknis pamafam norimst. Purifschkewitfchs kleeds: „Wifa kreewu inteligenze, weenkahrfscheem wahrdeem runajot, ir neleefchi.“ Dposizijas solos no jauna isjekas teels trofknis. Purifschkewitfchs atstahj tribini, opossizijai daušot pultes, swilpjot un kleedsot: „Negehlis, hufigans!“ un labajeem applaudejot. Dposizija fauz Gutschkowam: „Nelauj at gahnitees no domes tribines.“ Juhš efeet Purifschkewitfcha fulainis. „Gutschkows stahw bahls uf tribines, taredams trihjoschā rokā swanu. Isleetodams aplufsumu uf ihfu brihdi, winsch issauz nahfoshu runataju Nifelowitfchu. Tas eet uf tribini, bet nedabū runat. Trofknis aug arweenu leelaks. Deputati peeleez no sawām weetam un usbudinati prafa, lai preekschfehdetajis taifa Purifschkewitfcham peefshmi.

Schingarews steidsas uf tribini un prafa, lai Gutschkows islasa stenogramu un taifa Purifschkewitfcham peefshmi.

„Winsch neweenu negahnija,“ Gutschkows atbild.

„Naw teefa,“ Schingarews pastahw uf sawu, „islasa stenogramu.“

Pee Schingarewa peestreen *Samiflowfkis* un grib sahlt ar winu strihdetees, bet Schingarews nizinofchi parausta plezus un atstahj tribini.

Kreifē pa to starpu nelauj Nifelowitfcham runat. „Atstahjeet tribini,“ tee kleeds, „Purifschkewitfchs to apgahnija.“ — „Ta naw dome, bet frogs,“ ustrauzas ziti.

„Zit Purifschkewitfchs dabū par saweem schlandaleem?“ *Gegetchklori* prafa labajeem.

„Ahrā!“ tam atbild no labo soleem.

„Preekschfehdetaj, taifeet Purifschkewitfcham peefshmi,“ flaki un faprotami kleeds *Harlamows*.

„Luhdsu eewehrot kahrtibu un dot oratoram eefpehju runat. Ar sawu trofshnoschanu juhš peespeediseet fehdi flehgt,“ Gutschkows greefchas pee opossizijas.

„Mehs paschi beigfem fehdi,“ no kreifās pufes ar ihgnumu atbild. „Lamatees domē newar.“

„Luhdsu netrofshnot; es sinu, kas man jadara,“ Gutschkows pastahw uf sawu.

Kaut ko parunajis ar Gutschkowu, Nifelowitfchs atstahj tribini.

„Gewehrojot to, ka tuwojas paraftais fehshu flehgfschanas laiks,“ Gutschkows faka, tā redsams, taifdamees fehdi flehgt. Bet opossizija kleeds, praifdama, lai taifa Purifschkewitfcham peefshmi un nepahrwehfsch domi par labatu. Preekschfehdetajis, puhledamees wifus pahrkleeft, faka, ka winsch tuhlin fehdi flehgs un nolafis nahfoshās fehdes deenas kahrtibu. Labee wehtraini applaudē. Dposizijas solos ahrfahrtejs trofknis. Daudsi deputati ar wifu

spehtu daufa pultes. „Preekschebetajs nolizis eklamenu par Purischkewitschu,“ atskan no oposizijas solem. „Taisset kaut tagad Purischkewitscham peesihmi!“

Bet Gutschkows negreesch us wisu to nelahdas wehribas. Breesmigā trofni winsch kautu ahtri, ahtri lasa un pehz tam koti uibudinats atstahj estradi un pasuhd ais kolonam. Ko winsch lasjis, ta neweens naw sapratiz, pat stenografistes ne. Labee un nazionalisti farihko Gutschkowam wehtrinas owazijas; oposizijas soles no jauna atskan ihgnuma fleepseeni. Oktobristi, redsams, apjufuschi. Wini nesaprot sawa libera, bet atbalsta wina ar applauseem. „Gutschkows atreebjas oposizijai par melnajam bumbinam,“ deputati fata, Taurijas pili atstahdami. „Buhs wehtra,“ ufbudinas ziti. Labee, protams, promoze us schkandalu titlab oposiziju, ta Gutschkowi. Ja Gutschkows ari us preekschu ta istaps labajeem, tad drihs war noktuht lihds duhrem.

Grafs Lews Nikolajewitschs Tolstojs †.

7. nowembri pulstien 6 un 5 minutēs rihtā, tā Peterburgas telegrafa agentura sioja, Astapowas dselszjeka stazijā nomiris leelais kreewu rakstneeks Lews Nikolajewitschs Tolstojs, kusch dšimis 28. augustā 1828. gadā Zafnajā Pofanā, sawa tehwa muiščā, Tulas gubernā. Zafnajā Pofanā, kuru lihds ar gimeni winsch nesen peepeshi atstahja, lai dsihwotu weentulibā, wina ari apbedis. Tolstojs behdja weentulibā. Winsch atstahja wisu, sawu dsimtenes weetianu, dsihwes beedreni, dehlus un meitas, lai weentulibā islihdsinatos ar sawu Deewu, lai wehl reis pahrdomatu, kas ir zilweks un kas zilweka mehrkis. Bet zilweze, kurai Tolstojs peedereja, wina newareja atstahj. Katrs wina folis tifa usmanits. Pat basniza, kura Tolstoju isflehdja is sawa widus un nolahbeja, nebewa winam meera. Basnizai Tolstoja wairat wajadseja, nekā Tolstojam basnizas. Tolstojs ar sawu Deewu weens wareja tift galā. Pateesibā Tolstojs bija ihstaks kristigis zilweks, nekā legions basnizas talpu. Raksturigi Tolstoja pehdejee wahrdi: „Pasaulē ir miljoni zilweku, un daufi zeesch. Kadeht juhs wist te weenmehr ap mani weenu“ — Ejeet pasaulē un palihdseet zetejeem! Ihti Kristus apustula wahrdi. Mihlejeet sawu tuwaku, palihdseet teem, kam jazeesch! — Tolstojs bija leels sawadneeks. Wina positifwās mahzibas pa labai dakai ir antikulturelas. Preeksch-sihmes un derigu mahzibu tanis maf. Raksturigi, ta Tolstojs ar newis ar jaunlaiku arku, bet ar seno „bukū“. Kahdu mahzibu lai no ta war smeltees? Zilweze tatschu newar eet atpakat meschonibā, kaut ta ari buhtu apparota no tuwaku mihlestibas. Zilwezei jaeet us preekschu, bet ne atpakat. Weens bet Tolstojs bija — leels pateesibas mekletajs, kas pats wisu gribeja isdibinat. Un tā rakstneeks winsch peeskaitams pee wisleelakeem pasaulēs rakstneekem. Kā psichologs Tolstojs waj pat pahrspehs Dostojewski. Wina „Anna Karenina“ ir leels meistara darbs. Gewehrojami ir ari wina „Karsch un meers“, „Augschamzelschanās“, „Kreuzera sonate“, „Lumfšbas wara“ u. w. z. Latweescheem Tolstoja darbi peeeetami. Laha daka no wineem jau tulkota. — Un kas naw tulkots, to deretu tulkot. Tolstoja darbi darinati preeksch muhschibas.

Baltijas juhrneeku kongress.

13., 14. un 15. nowembri sch. g. teel safaukts Rigā I. Baltijas juhrneeku kongress. Kongresa atklahschana notiks 13. nowembri sch. g. Rigas Latweeschu Beedribas telpās (Paulutschi eelā Nr. 15).

Baltijas juhrneeku kongresa programma.

- 1) Par lihdsfekteem, tā wezinat (titlab koka, tā metala) tugu buhweschanas tahlatu attihstibu Baltijas peekraistes.

- 2) Par lihdsfekteem, tā fekmet labotahschas (peekraistes lugneezibas) attihstibu Baltijas juhrā.

- 3) Par tirdsneezibas flotes juhrneeku profesionalo isglistibu.

a) Par tagad pastahwoscho juhrskolu programu truhkumeem.

b) Par jaunām juhrskolu programam.

- 4) Par kugu un kugu tawschu apdroshinaschanu.

- 5) Par zehloneem, kas kawē tehwijās lugneezibas attihstihchanos un par lihdsfekteem wina nowehrschanai.

Rigas L. B. Juhrneezibas Rodakas
preekschneeks J. Kreizbergs.

Rigas Peensaimneeku Sabeedribas walde

luhds muhs nodrukāt fekoschu usajzinajumu. — Koppeensaimneezibas jautajums dihgst waj katra lauksaimneeka firdi. Ir jau plahschumā salohschai asni redsami! Spirgti ispluhst pastahwoscho koppeensaimneezibu darbības augti. Tahli atskan pahr Baltijas ahrem balšis, kuras prasa pehz jaunu koppeensaimneezibu dibinaschanas. Galwena is koppeensaimneezibas wezinatajs ir labs tirgus rashoteem produkteem. Prezi rashot naw nelahds gruhtums, bet atraft isdewigus tirgus, kur to pahrdot — ir gruhti un katrai atsewischkai peensaimneezibai naw eespehja sew eekarot tahdu noteiktu tirgu. Te wisam pastahwoscham koppeensaimneezibam jahadodas kopā un jaorganise fewischka eestahde, kura buhtu wisam koppeensaimneezibam zentrs, tif rashojumu pahrdoschanai, ta jaunu tirgu atrahschanai. Bes schahdas eestahdes naw paredsama koppeensaimneezibas selshana. Lai atweeglinatu schahdu organizijas sapulzes safaulschanu, Rigas Peensaimneeku Sabeedriba usnemas to us sawu statutu § 43 pamata un luhds koppeensaimneezibas fuhtit sawus delegatus-beedrus us 13. now. sch. g. pulstien 10 rihtā, Rigā, Dieedahchanas beedribas „Notas“ telpās, Kurmanowa eelā Nr. 3. Lai sapulze buhtu jo plahča, tad us to ir peeteikti preekschlasijumi no: 1) waldbibas peensaimneezibas instruktora A. Wahlma „Peena rashojumu wisisdewigatā pahrdoschana“; 2) koppeensaimneezibas waditaja W. Strades „Kas jadara, lai Baltijas koppeensaimneezibu waretu nostahdit us droshoem pamateem?“ un 3) D. Ihwana „Ko mahzijos lopkopibā un peensaimneezibā, apzetodams Watar-Giropu?“ Preekschnesumeem fekos debates — un tahdā zekā warēs wispufigi koppeensaimneezibas saweenibas jautajumu noskaidrot. Wehlams, ta us sapulzi eerastos neween koppeensaimneezibu un semkopibas beedribu delegati-beedri, bet wist, kam ruhp peensaimneezibas un lopkopibas attihstiba.

Rigas Peensaimneeku
Sabeedribas Walde.

No Walmeeras. 3. nowembri plst. 11 no rihta, netahdu no Zumeras eelesjas us Gaujas krafa noschauts kahds zilweks. Schahweenu un fleepseenus dsirdejuschu linu fanehmeji, kuri strahdajuschu kahdā tuwejā Gaujas lihzi. Sahlumā tee us to naw greesuschu nekahdas wehribas. Drihs pehz schahweena tee redsejuschu nogruhscham no krafa upē kahdu zilweku. Par scho noseegumu polizija dabujuse sinat tilai ap pulstien 3 pehz pusdeenas. 4. nowembri lihkis atrahs Gaujā nepilnu wersi us leju. Gefahka ismekleschana.

Krape. 29. oktobri Rattinu mahju funs palika traks un aprehja 2 gowis. Tad tas eestrehja Suhbu mahjās un aprehja 4 gowis un wehlat Skrihweru Winteres pusmuischā 2 gowis, pehz kam tas nogalinats. Atfauktais lopu ahristis Fedorows sahjis usschkehrst apreetās un nokautās gowis, pee kam misejees eegreest fewim pirkstā. Winsch tublin aisbrauja us Peterburgu, Pastera klinikā ahstetees.

„R. U.“

Jelgawa. Behdigs liktenis peemelejis kahdu bijuschu lauskolotaju K. Minetais K., gadus 40 wezs, sawa jauniba bijis kahda pagasta skolā par skolotaja paligu, kur no kahda eelaufchanas gadijuma til loti tapis ijsbeedets un behgdams safalbejees, ka palizis garigi un meefigi flims un bijis peespeests sawu weetu atstah. Sawā flimbā winsch ilgus gadus noblandijees kā noschelojams blandonis un neweens par wina weseelibas un liktena uflabofchanu nopeetnaki naw ruhpejees. Tagad K. atwesefojees tiktahlu, ka war sawu deenifschtu maifi nopelnit, prastu darbu strahdajot, ko ir speests darit, lai nebuhtu bada nahwē janomirft.

Tufums. 25. oktobri weetejā aprinka zeetumā eeweda Bifstu pagasta B. mahju fainneeka dehlu M., kufsch bija 1905. g. beigās aijbehdfis us ahrsemem, bet wehlat dšihwojis Gelfschkreewijā sem peenemta wahrda. M. apwaino par peedaliſchanos pee Jaunpils pils nobedſinaſchanas.

Jaunais Rigas teatris. Pehdejā laika israhdibas wairaf jaunās lugas — nowitates. 31. oktobri dabujam eepafihtees ar „T a i s u n u“, Melchiora Lengjila ſazeretu. Sche waronis ir japanis Dr. Nitobe Toferamo, kufsch, nerangotees us ſawu neindividualo japanu dabu, kaifligi eemihlejees frantschu demimondē Helenē Larofsch. Shi tāpat, kā Dalila grib isdabut Simfona noſlehpumu, bet welti. Skatitaji gan teef eewaditi Parifes japanu kolonijas ſlepenās konferenzēs, kur dabunam dširdet, kā Nipona grib eekarot Giropu. Djetenās breefmas! Leeta top wehl „ſchaufmigata“, kad Toferamo untumaino neustizamo Helenu noſchnaudj. Wina wainu nem us ſewis aij patriotifma kahds jits japanis un teef noteefats. Toferamo jaisdara kahda ſwariga miſja preeſch ſawas tehwijās. Weinfot tatſchu Toferamo mirft ſirdſſahpēs pehz Helenas, winam peelihp eiropeschu individualitate no ſawa ſahnzenscha, panihkufcha rakſtneeka Renara Beinfka. Toferamo attehloja Teodorſ Amtmaniſ; winsch bija no wiſeem ziteem pilnigatais japanis pehz ſtila, tikai maſleet ſalihjis. T i j a ſ B a n g a ſ Helene gan bija loti impulſiwa, bet netif ſmaljuhtiga un dšita, jif preeſch lugas ſapraſchanas wajadſigs. Ari Amtmana Bredifſcha Beinfſois un Woldemara Schwarzā Diprus nebija pehz ſawām maneerem peeteefofchi.

Swehtdeen, 7. nowembri, israhdija D ſ i p a D i m o w a „ikdeenas tragediju“ „Nu“. Seewa pehz dewinu gadu fopdšihwes ar ſawu wihrū eemihlas kahdā rakſtneekā, top no wina paweſta un aijteet no ſawas gimenes. Wihrū wina wairſ nemihl, bet gan behrnus un tur tad nu noteef taſ konſliktſ. Pee rakſtneeka ſahneem wiſtrakato mihlu iſbaudijufe, bet wehl laimi uefaſneegufe, jo wajaga buht „kaut kam“ wehl aij „mihlas“, kaſ winu muhſchigi dara laimigu. Scho „kaut ko“ wina neſafneedj, bet kad rakſtneeks wina atstahj, tad nogiſtejas. — Dimowa „tragedijas“ ſtiprā puſe ta, ka winsch loti labi rakſturo tagadejo hifieriſki eelſcheji ſadrupuſcho inteligento ſabeedribu, kura paſaudejuſe ſawu dšihwes mehrki, t. i. weenu datu no ſchis ſabeedribas. Bet „tragedijas“ pehz wiſeem likumeem wina darbā naw, preeſch tam Dimowam truhft ſpehfa. Ko te redſam, ir mums garam paritofſchas ſajuhſmu gleſninas, toti faſtaniga ahreja inſzenejuma rahmi, kaſ kā dšihwas bildes, no tumſas iſſchiktas un tumſā paſuhd. Sajuhſmu wehl toti pawairo burwiga ampeles gaiſma, un publika toti preezajas. Ja intereſe tomehr pehdigi atbſiſa, tad pee tam wainigs autora grehtſ pret wiſeem dramās likumeem: „pehz notikufſchas katastrofas nepenterē wairſ!“ Bet te wehl nahf pehz Nu nahwes ar pukem un kromeem, wiſi israhda ſawas ſtumjas un miſtakais wehl iſklabſta ſawu ſtereotipo apgalwojumu: „Eſ mihlu ſawas ſtumjas!“ Te nu wehl publika gaida waj dramatiſkai meſgliſ nepahrzitifees winā

waj nelaimigās wihrā, kwei wiſi mums paſihſtami dramās dalibneeki. Bet kad rakſtneeks wehl reiſi leef pazeltees preeſchmetam un eepafihſtina muhſ, un wehl tagad tikai, ar mirejas wezateem un leef teem laſt un ſtudeeret winas deenas grabmatu, tad jajautā: kamdeht wiſſ taſ?! Taſ tāpat kā muhſu agratee neſpehzigee originalrakſtneeki, kad neſinaja ſawas lugu darbības kā nobeigt, tad lika uſnahft uſ ſkатуwes pahriſ ſeewinam, kuras tad iſklabſtija: tā un tā taſ bija, tā taſ notika! Bet ſche jau mehſ wiſu ſinam un mums neka wairſ newajaga ſinat. „Nu“ tehloja Lilija Grika, wihrū Teodorſ Amtmans un rakſtneeku Amtmans-Bredifſ. Preeſch ſche pahrfmalzinateem modernas ſaſihwes tipeem wini tomehr bija wehl par robuſteem un neſamaitateem. Peedewam wehl tika dota Sudermana jotu ludſina „Tahla prinzeſe“. Maſ te ta jofa, bet daudj taſ ſentimentalitates, kaſ atkal nebuht naw Sudermana dabā un tadeht luga ir tahda baſla un nedabiga. Filologijas kandidats Frijis Striebels, kufsch ſapno par kahdu eedomatu prinzeſi, it neſinot ſarunajas ar kahdu ihſtu prinzeſi, kura winam dahwā roſi. Pateefſcham idilifki debefſchigi un jauki!

Leeliſtu publikas peekriſchanu mantojuſe Hermana Bahra jautrā komedija „K o n z e r t ſ“. Te kahds muſikas profeforſ Heiſ ir gan toti kreets laulats wihrſ, kufsch neweenu brokaſti newar paturet beſ ſawas ſeewas, newar ſawā ikdeenejā dšihwē beſ ſawas ſeewas dšihwot, bet taſ winu nekawē knakſtitees ar ſawām ſkolneezem un ſchad un tad ar kahdu no winām iſbraukt kalnos. Schoreiſ taſ aiſlaidees ar kahdu prezetu ſeewu Dr. Jura kundſi — Deſſini, bet no wiſa ta „amiſeera“ neiſnahf nekas. Newiſ tadeht ka winam aiſſteidſas palaf wina paſcha ſeewa un Deſſinas wihrſ, bet mihletaji mahzas weens otru paſiht druſzin dſikatu un redj, ka teem nepagalām „neharmone“. Wiſa ta leeta nobeidſas labi un jauki, tadeht ka Heila ſeewa ſawam wihrū wiſu to peelauj, ja, pat ir til „prahtiga eekſtatit“, ka taſ pee wina weikala nepezeefſchami wajadſigs. Un wihrſ iſſafas: „Lauliba ir toti laba leeta, bet ta ir tikai preeſch ſeeweetes.“

—ea—

„Melnā roka“. Scha gada 22. aprifa watarā Rigas firgotajam Aleſandram Augſburgam wina dšihwolki, Kungu eelā Nr 2, kahds ſehns peeneſa wehſtuli, kūr Augſburgam bija pawehlets lihds 1. majam nobot galwenajā paſta kantori ſem ſchifras „A. A. 1000“ wehſtuli ar 1,000 rbf. preeſch iſdoſchanas ſchahdas ſchifras uſrahditajam, un par iſpildito pawehli paſimot „Rig. Rundſchau“ ſludinajumu datā. Pretejā gadijumā bija peedraudets paſchu Augſburgu padarit aflu, bet wiſus wina gimenes lozekkus nogalinat. Sem draudu wehſtules bija parakſts „Melnā roka“. Uſ ſlepenpolizijas rihtojuma Augſburgs nodewa paſtā ſem minetās ſchifras weentarfchu wehſtuli, pee kuras iſneemſchananas 1. majā ſlepenpolizija apzeetinaja ſehnu Herbertu Sandowſtu, bet par wehſtules rakſtitaju peenahza wina 17 gadus wezo brahli Aleſandru Sandowſtu. Pehdejais Rigas apgabalteefas preeſchā aſſinās, ka draudu wehſtuli Augſburgam winsch peefubtijis ſem Pinfertonu literaturas eefpaida. Paſchu wehſtuli wahrdu pehz wahrda winsch norakſtijis no kahdas Scherlota Holmſa broſchuras „Zilwets swehrs“ un palizis ari to paſchu parakſtu „Melnā roka“. Darijis to ari lihdsellu truhkuma deht. Naudas truhkuma deht winsch newarejis pabeigt pat pilſheſtas ſolu un tagad ſtrahdajot fabrikā par atſlehdneeku. Leeta pret maſgadejo Herbertu Sandowſtu no teefas jau agrak bija iſbeigta. Dreilinu pagasta peederigo Aleſandru Sandowſtu noteefaja uſ 3 gadeem zeetumā.

„R. A.“

Terora lecta. Kahdi 30 ar ſintem un rewolnerem apbrunojuſchees wihrēſchi eebrukufchi 1906. g. 8. janwari

Leela pagasta Gerarda mahjās un atrastjūschī tur Anzim Schagaram divstobru flinti, apšaudījūschī mahjas un eewainojūschī Schagaru, pehž tam eegahjūschī uradnika Krubmina dšihwołki, šadausjūschī istableetas, aplaistjūschī ar petroleju un aisdēdšīnājūschī, no kam wisa ehka nodega. No eebruzejeem šodu ekspedizija noschahwa Eninu, Alermani, Jahni Abholinu un Biriti, bet Klawinsch ar Leepinu nosudūschī. No pahrejeem Rigas apgabalteesa 1. nowembri noteesaja pee špaidu darbeem uš 6 gadeem Plahteres pagasta 32 g. w. Karli Semiti un 25 g. w. Karli Šałowitšū, kā ari noehma peedših no wineem 400 r. ziwilprastības par šadedšīnatām mantam un ehku.

„F. D. L.“

No walšis muišneeku bankas premiju bišetem 1. nowembri amortišetās šekoschās 302 ferijas, katrā pa 50 bišetem:

178	2095	4113	6222	8237	10405	11797	13430
190	2125	4144	6420	8282	10418	11902	13489
231	2172	4163	6460	8313	10440	11923	13516
299	2207	4214	6463	8365	10451	11972	13524
518	2216	4235	6582	8382	10484	11991	13569
565	2271	4424	6625	8473	10535	12020	13701
592	2328	4458	6651	8545	10573	12030	13769
641	2359	4484	6659	8643	10575	12032	13775
707	2412	4534	6768	8677	10587	12065	13824
748	2417	4533	6772	8698	10596	12277	13940
770	2426	4567	6793	8769	10649	12296	14056
838	2505	4624	6799	8791	10653	12336	14069
843	2716	4628	6818	8794	10753	12366	14126
917	2772	4668	6829	8864	10800	12367	14290
953	2871	4776	6912	9035	10810	12405	14411
958	2993	4872	6933	9079	10829	12426	14421
1069	3009	4896	7019	9103	10947	12449	14543
1173	3021	4950	7029	9111	10971	12576	14651
1270	3183	4959	7057	9120	11140	12586	14822
1329	3203	5017	7124	9364	11159	12617	14838
1343	3239	5065	7215	9404	11170	12655	14914
1384	3253	5076	7241	9406	11216	12658	15046
1435	3254	5094	7328	9508	11223	12699	15094
1437	3445	5098	7342	9521	11246	12742	15100
1544	3449	5132	7346	9601	11256	12770	15116
1595	3453	5263	7393	9608	11265	12792	15117
1611	3700	5351	7409	9701	11341	12840	15137
1655	3855	5470	7415	9738	11414	12973	15241
1656	3868	5481	7481	9834	11430	13004	15258
1672	3917	5515	7627	9861	1137	13086	15294
1675	3946	5589	7702	9883	11568	13121	15316
1771	3950	5596	7970	10132	11589	13143	15516
1824	3962	5607	8002	10149	11654	13189	15586
1838	3967	5689	8064	10194	11684	13205	15593
1973	4024	5757	8135	10195	11691	13289	15845
1978	4077	5789	8196	10299	11717	13340	15931
2023	4095	5815	8200	10365	11730	13355	15966
2036	4102	6131	8219	10402	11735	13421	

Par katru amortišetu bišeti walšis bankā, tās kantoros un nodatās ismaksās pa 135 rbf., šahlot no 1. februara 1911. gada.

Peterburga. Pēezšahrtiga šlepkawiba 31. oktobra naktī pašrahdata šchīdu drehbneeka Lebensteina gimēnē. Atrasti nogalināti, ar šadragateem galwas kaušēem gultās gutam 37 gaduš wezais Israels Lebensteins, wina 25 gaduš wežā šēwa Minna un trihs mahžekki: 13 gaduš wezais Nikolajs Bors, 15 gaduš wezais Israels Futtermans un 13 gaduš wezais Wartuniš Selichmans. Tā ka nonahwetais drehbneeks dšihwojis koti nabadšigi, tad pašahweja aisdomas, ka šlepkawiba pašrahdata aš atreebības. Un

teeschām ar polizijas šunu palihdšību šlepkawa šadsihšs. Tas esot kahds no Lebensteina nesen atlaisšs šrahdneeks. Apžētinatās wehl ari trihs žitas personas.

— 4. nowembri nodega gaisa fugu gudrotajam Latazinowam peederiga gaisa fugu buhwetawa, kura bija blakus kara gaisa fugu buhwetawas parlam. Uguns isplatijās ari uš blakus ehkam. Tatarins nogahjis šlepenpolizijā un isškaidrojis, ka winsch pats esot uguns peelizejš un ka to esot tapehž darijis, ka wina isgudrojums neišdeweēs.

Omskā, 3. nowembri. Laitrakstam „Netšch“ šino: Pilšehtā šahželis leelu šensajiju tas, ka usšahkta ismellešchana pret katedrales protorejēju Golosowu par wina isšureschanos šēweeschu gimnāšijā, kur winsch mahža tizības mahžības. Protorejēju apwaino, ka winsch pawēdis daščas wežako klasu gimnāšistes. Konfiszeta korespondenže. Golosowš šlimības deht dabujis uš 4 mehnescheem atwātinajumu.

Ahršemes.

Štarp **Wahžiju** un Kreewiju pehž šeisaru fatišchānās Potsdamā nomanama tuwinašchānās. Par to ari leezina Kreewijas ahrleetu ministra Šasonowa šekoschš pašlais drojums kahdam „Nowoje Wremjas“ lihdsšrahdneekam: „Kreewija paleek pa wežam šabeedribā ar Franžiju un draudšibā ar Angliju, un katru praktišku jautajumu wina isšchkiršhot, šahwedama uš šchī pamata. — Un tāpat ari Wahžija paleekot treššabeedribā. Bet wiss tas nebuht nekawejet, ka Kreewija un Wahžija wislabatā draudšibā isšchkirot jautajumus, kuri aišškarot kreewu un wahžu kopejas intereseš. Par to esot panahkta pilniga weenoschānās. Wahžija tagad netaišotees pabalšit turku politikus, kuri gribetu trauzet kreewu-turku labo fatiškmi. Tāpat Wahžija neželšchot šchkehršchtus kreewu kulturelai darbībai Šeemetš Peršijā. Tā Wahžija wehlotees wehlat šaweēnot Peršijas dšelsšžekus ar wahžu Mas-Asijā buhweto Bagdadas dšelsšžeku, un Kreewija pret šcho prašību isšuresjufes labwehligi. Ne tahlajos, ne tuwajos austrumos Wahžija nelišchot Kreewijas politikai nekahdus šchkehršchtus žekā. — Tas jau štan toti optimiški! Pašales meera labā jau to ari tiš waretu wehletees. — **Anglijā** šagaidamas jaunās tautas weetneeku nama wehleschānās. Wehl karata Eduarda laikā augšchnamš (lordu namš) isšajija „veto“ (aišleedsu) pret kahdu apahšchānā (tautas weetneeku nama) šehmumu, pehž kura nodokku šmagumam wairak bija gultees uš leelgruntneeku — lordu šameescheem. Šchā laikā nomira karalis Eduards, un konšlikta isšchkiršchānai eezehla kahdu komiteju. No tā laikā pagahjis labš laiks un „veto“ jautajumā komiteja ne pee kahda rezultata naw nahfufe. Tā ka tagadejā angļu ministrija ar Aškwitu preešchgalā augšchnama „veto“ teešības neatšihst, tad tai atliš til atlaisš tautas weetneeku namu un šarihlot jaunās tautas weetneeku wehleschānās, lai tauta tad isšchkirtu kā lai turpmā paleek ar augšchjeb lordu nama „veto“ teešibām. Balfurs kahdā Rotinghamā turetā runā paškaidroja, ka winsch nepeecriht tam, ka augšchnama ložekki tikt wehleti. „Veto“ likumu esot likušchī uš deenas šahrtības šozialisti un iri. Tagadejā liberalā ministrija isejot uš konšituzijas isnihžinaschānu un leekotees pee tam waditees ne no demokratiškām intereseem, bet no Šrijas paššahwības peekriteju gribas Amerikā. Ja pehdejo prašibai padoschotees, tad Anglija beigšchot buht šeme, kas pate šewi pahrwalda. Augšchnamā lords Rosberijs lišā preešchā peenemt rezolužiju par augšchnama reformeschānu. Pehž Rosberija projekta augšchnamam buhtu jafahstahw: no dšimtu lihdsšchineju augšchnama ložektu widus eewehleteem representanteem, no karata eezelteem lordeem, no personam ahrpus augšch-

nama un pehdigi no personam, kuram pehz wina amata peekriht teešiba peedalitees pee augšņnama sehdem. — Kosberijs pastahw uf tam, lai šho rezoluziju tuhlin peeņemtu, aizrāhdidams pee tam wehl uf to, ka laiks ihšs. Warot notikt, ka lordu nams zitadā gadījumā nespreedisshot wairs ne par šho, ne par zitu tahdu rezoluziju. Pehz Kosberija domam pehz šhis rezoluzijas peenemšanas konstituzijas problems buhshot isšķirts un wezā konstituzija peeturēta, ka ari nowehrsti fatrizinajumi zaur wišpahrejām wehleschanam. Pehz tam lordu nams weenbalšigi peeņemta rezoluziju. — Bet waj lorda Kosberija augšņnamā peenemta rezoluzija wairs daudš to lihdsēs un lordu „veto“ un zitas „teešbas“ glahbs — jashchaubās. Ministru preekšņeeks Aštivits, nekātotees uf šchahdu augšņnama rezoluziju, tomehr wehl gribot atlaist parlamentu un iskrastit jaunās tautas weetneeku wehleschanas. — **Belgijas** karalis 26. oktobrī ar trona runu atklahja Belgijas parlamentu. Sawā runā karalis aizrāhdija, ka islihgums ar **Wahjiu** un **Angliju** par **Kongo** walsis robeschu nofahrtošchanu drihsumā tiksot nodots parlamentam, aizrāhdija uf pasaulēs istahdes labem panahfumeem, uf dāschu sozialo litumu isdošchanas wajadšibu un pehbeji uf finantschu labo stahwokli. Belgijas sozialisti šarihitoja trazi. Karalim eenahot tee šauza: „Sleht parlamentu! Wišpahrejas wehleschanas teešbas!“ Bet sozialistis pahrešehja pahrejeje parlamenta lozekki ar šauzeeneem: „Lai dšihwo karalis!“ Demonstrazijas ilga tahdu stundas zeturfni. Karalis pee trona kahjās stahwedams nogaidija, kamehr trokšņošchana pahregahja un kahrtiba atjaunojās, un tad meerigi nolahšja šawu runu. — **Seemē Amerikas Saweenoto Wahjiu** presidents Tafts eeradees Panamā. Taftam par godu Panamas presidents dewa meelastu, pee kura Tafts tureja runu an paškadroja, ka amerikani nedomajot peeweenot Panamu, ja tikai panameešchi uf to nespreedisshot. — **Meksikā** iszehlees pilsonu karešch. Par presidentu Meksikā jau no 1884. gada pastahwigi ir Porfirijis Diazs, kurešch, kaut gan presidents, tomehr walda ka diktators. Saprotams, ka winam radušchees daudš pretineeku. Schee nu wehleschanās gribeja presidentu gahst. Pueblas pilšehtinā Diaza pretineeki notureja tahdu protesta šapulzi pret Diaza atkalwehleschanu. Gejauzās polizija. Kad ta tuwojās mahjai, kurā notureja šapulzi, tad uf polizisteem šchahwa un meta bumbas. Kahda seeweete wišpirms nošchahwa polizijas preekšņeeku, kad tas peeklawēja pee durwim un pagehreja, lai to eelaišch. Iszehlās ašņaina šaduršme, pee tam pehz ofisialām šinam kritušchās 18, bet pehz priwatām šinam pahri par 100 personu. Sagaida jaunās šaduršmes. — No **Kinas** nahl šinas, kas leel nojaust, ka kineescheem „šefste loti auguše“. Zit leelā mehrā tas notizis, par to leezina tahds šinajums no Pekinas, kurešch nodrukats „Golos Moskwi“ un pehz kura atraidits Kinas waldbai no Kreewijas šuhtra eefneegtais 50,000 taelu leelais prašjums, ka atlihdšiba par šaudejumeem, kureus Kreewijas pawalstneekem Mandšurijā nodarijušchi Kinas laupitaji. Waiwupu peefuhthijis šuhtnim šchahdu atbildi: „Tā ka kreewi loti beechi eemaišas Mandšurijas eerednu darischanās, tadehl pehdejeem nekad naw bijis eefpehjamš laupitajus energisti wajat, Kinas waldbiba tagad ir ar meeru, ja ween Kreewijas waldbiba apšolas atturetees no eejaukšchanās Mandšurijas pahrwaldes eefšehjās darischanās, galwot par Kreewijas pawalstneeku ihpašchumu un dšihwibas drošchibu wišā Kinas walsiti. Tagadejos apstahklos Waiwupu netur par eefpehjamu eelastees kahdās šarunās par 50,000 taelu leelās šaudejumu atlihdšibas došchanu.“

Ružorkā, 18. (5.) now. Miljarders Kernedschis šawā 75. dšimšanas deenā dahwaja Pitsburgas insti-

tutam 14 miljonu marku. Kernedschija lihdsšchinejee dahwinajumi labdarigeem noluhkeem šneedsas pee 800 miljoni marku.

Wina Majestates Kunga un Keisara lihdsjubitibas wahrdi Tolwoja nahwes gadījumā.

Uf Wišpadewigo eefšleetu ministra šinajumu par Tolstoja nahwi Wina Majestatei Kungam un Keisaram labpatizis uskrastit šchahdus wahrbus:

„No šrds noscheloju leelā rakšneeka nahwi, kurešch šawa talanta seedu laikā attehlōjis šawos darbos weenu no Kreewijas dšihwes šlawenakeem laikmeteem. Lai Deews tas Kungs ir winam šchehligs!“

Muhšu bildes.

Geweetojam ari šhini burtnizā wairak laufšaimneezibas turšu dalibneeku grupas. Ihpaschi paškadrot tur wehl to nebuhs wajadšigs. — Tahkat pašneedsam leelā Lewa Nikolajewitscha Tolstoja gihmetni, Jasnaju Potanu, kur Tolstojs peedšima, dšihwoja, no kureenes aishbeha un tur to mirušchu apbedis. Raksturiga bilde, kur Tolstojs eet muhšu laikos nederigam wezlaitu arklam pakat un dšen ar to wagu pehz wagas. Sinams, ka tā artā semē mas'kas augš, ja daudš, tad warbuht 4—5 mehri uf puhrweetas, kahda melnšemes gubernās zaurmehrarašchā. Tahdam idealam šekot newar. Audsejot tit 4 mehrus uf puhrweetas zilwezi pee lablahjibas wešt newar pat ne wištihratā un augstakā tuwaku mihleštiba. No bada semneeks tā neatšwabinašees. — Puduku isgatawošanas mašhina, kas šihmejumā redšama, isgatawo deenā 15,000 puduku. Winas isgudrotajš amerikānu inšeneers Dwenš.

Watejas wehstules.

Š. — Gen. Nošuhthjam uf Erl.

Pr. — W. Newar drukat.

Redaktors: Dr. philos. Š. Šalits.

Ihpaschneeks un isdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peedašwā

eekšchšemes un ahršemes wihnus,

kā ari konjaku „Royal“,

štipru wihnogu wihnu 50 k.

šekošchās šilialēs:

Šuworowan. Dširnawu eelu šuhri,

Šelgawas šhofejā Nr. 12,

Ahgenskalnā, Šlescha eelā Nr. 4a,

Bešchal kunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Wez-Rigas šuhri.